

Koskinen, Jenni

Working Paper

Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa

Bank of Finland Discussion Papers, No. 12/2001

Provided in Cooperation with:

Bank of Finland, Helsinki

Suggested Citation: Koskinen, Jenni (2001) : Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa, Bank of Finland Discussion Papers, No. 12/2001, ISBN 951-686-725-1, Bank of Finland, Helsinki,
<https://nbn-resolving.de/urn:nbn:fi:bof-20140807686>

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/211890>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

SUOMEN PANKIN KESKUSTELUALOITTEITA

12 • 2001

Jenni Koskinen
Rahoitusmarkkinaosasto
4.8.2001

Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa

Finlands Banks diskussionsunderlag
Bank of Finland Discussion Papers

<http://www.bof.fi>

Suomen Pankki
PL 160, 00101 HELSINKI
☎ (09) 1831

SUOMEN PANKIN KESKUSTELUALOITTEITA

12 • 2001

Jenni Koskinen
Rahoitusmarkkinaosasto
4.8.2001

Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa

Tässä keskustelualoitteessa esitetyt näkemykset ovat tekijän eivätkä välttämättä vastaa Suomen Pankin kantaa.

<http://www.bof.fi>

ISBN 951-686-725-1
ISSN 0785-3572
(painettu julkaisu)

ISBN 951-686-726-X
ISSN 1456-6184
(verkkojulkaisu)

Suomen Pankin monistuskeskus
Helsinki 2001

Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa

Suomen Pankin keskustelualoitteita 12/2001

Jenni Koskinen
Rahoitusmarkkinaosasto

Tiivistelmä

Suomessa poistettiin pankkikilpailun esteitä 1980-luvun loppupuolella korkosäännöstelyä purkamalla, mikä aiheutti kilpailupaineita pankeille. Aiemmin vallinnut, nykyistä korkeampi yleinen korkotaso mahdollisti luottojen ja talletusten korkoeroihin sekä maksujenvälityksen reaaliaikaisuuden puutteeseen perustuvat maksuliiketuotot. Pankeissa on hinnoiteltu maksuliikepalveluita näkyvästi vasta 1990-luvun alkupuolelta lähtien.

Tässä työssä on selvitetty pankkien kevään 2001 hinnastojen mukaisia, yksityisasiakkailta maksuliikepalveluista perittäviä palvelumaksuja. Kokonaishinnoittelun selvittämiseksi on luotu tapausesimerkkejä, joiden avulla havainnollistetaan maksuliikepalveluista myönnettyjä alennuksia. Suomessa yksityisasiakkaille maksuliikepalveluja tarjoavista pankeista ovat mukana Aktia Säästöpankki Oyj, Handelsbanken (SHB), Sampo Pankki Oyj, Mandatum Pankki Oyj, Merita Pankki Oyj, Okopankki Oyj ja Ålandsbanken Abp (ÅAB). Selvityksessä on myös arvioitu ns. piilohinnoittelun laajuutta. Piilohinnoittelusta pankeille syntyy tuottoja ja asiakkaille kustannuksia, joita asiakkaiden on vaikeaa havaita. Piilohinnoittelua ovat sellaiset tuotot, jotka asiakas menettää maksuliikkeen arvopäiväkäytäntöjen ja viipeen takia. Piilohinnoittelua tapahtuu myös niin kutsutun ristisubvention kautta eli pankki kattaa osan maksuliikepalvelujen kustannuksista maksamalla alhaista korkoa käyttelytileille. Toisaalta korkomarginaalin avulla tapahtuva piilohinnoittelu voi olla verotuksellisista syistä edullista myös asiakkaan kannalta.

Erilaisten maksuliikepalvelumuotojen kirjo on nykyään laaja. Samantyyppisten palvelujen hinnoittelu eroaa pankkien kesken, mutta on melko yhtenevää suurimpien pankkien välillä. Eri palvelumuotojen hinnoitteluhierarkia eri pankeissa sen sijaan on yhtenevä: elektroniset palvelut ovat edullisempia kuin manuaaliset, kassalla tapahtuvat maksuliikepalvelut. Hintarojen tehtävänä on ohjata asiakkaita vähentämään tiettyjen palvelujen käyttöä ja opettaa käyttämään vaihtoehtoisia palveluja.

Asiasanat: maksuliikepalvelut, palvelumaksut, piilohinnoittelu, ristisubventio

Pricing of payment services for private customers in Finland

Bank of Finland Discussion Papers 12/2001

Jenni Koskinen
Financial Markets Department

Abstract

In Finland the barriers to competition came down in the latter half of the 1980s, when interest rate regulations were removed. This put competitive pressures on the banks. The higher-than-present level of interest rates that prevailed in the period prior to deregulation enabled income from payment transfers based on interest rate margins and lack of real time operability. Banks have openly priced payment services only since the first half of the 1990s.

This paper uses prices in effect in spring 2001 to analyse banks' charges for payment services provided for private customers. In order to get a picture of pricing as a whole, specific examples are used to illustrate discounts granted on payment services. The Finnish banks included here, which offer private payment services, are Aktia Savings Bank, Handelsbanken (SHB), Sampo Bank, Mandatum Bank, Merita Bank, Okobank and Bank of Aland. The paper also examines the extent of hidden pricing. Hidden pricing generates income for banks and difficult-to-perceive costs to customers. Hidden pricing includes customers' forgone income due to value date practices and delays in payment transfers. Hidden pricing also occur via so-called cross subsidisation, i.e. bank covers a part of the costs from payment services by setting deposit interest rates low. On the other hand, hidden pricing via interest rate margins may entail tax advantages to the customer.

Today's range of payment services is broad. Pricing for the same type of service varies from bank to bank, albeit it is fairly similar among the large banks. By contrast, pricing structures for different services differ very little from bank to bank: electronic payment services are cheaper than services provided manually by a teller. The purpose of price differentiation is to induce customers to use less of certain services and more of others.

Key words: payment services, service fees, hidden pricing, cross subsidisation

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Abstract.....	4
1 Johdanto.....	7
2 Maksuliikepalvelut pankkien tuotevalikoimassa.....	8
2.1 Maksuliikepalvelujen luonne.....	8
2.2 Palvelujen hinnoittelu 1990-luvun alkupuolella.....	10
2.3 Maksuliiketuotot.....	11
3 Asiakassuhteen mukainen hinnoittelu.....	12
4 Hinnan osatekijät.....	15
4.1 Näkyvät, hinnaston mukaiset palvelumaksut.....	15
4.1.1 Kotimaanpalvelut.....	15
4.1.2 Ulkomaanpalvelut.....	18
4.1.3 Tapausesimerkkejä.....	21
4.2 Piilohinnoittelu.....	25
4.2.1 Maksuliikepalvelut ja ristisubventio.....	26
4.2.2 Koronmääräytymisperuste.....	28
4.2.3 Maksunvälitysviipeestä syntyvä korkotuotto (float).....	28
5 Tulevaisuuden näkymiä.....	29
6 Yhteenveto.....	31
Lähteet.....	32
Liite 1 Kanta-asiakkuus eri pankeissa.....	35
Liite 2 Tapausesimerkit (2a), kotimaanpalvelujen (2b) ja ulkomaanpalvelujen (2c) hinnoittelu.....	40
Liite 3 Pankkien palvelupaketit.....	45

1 Johdanto

Viimeaikainen pankkipalvelujen hintojen nousu on herättänyt vilkasta keskustelua. Suuri osa pankkipalveluista on aiemmin ollut maksuttomia. Miksi pankit ovat alkaneet periä maksuliikekustannuksensa suoraan asiakkailtaan? Miten maksuliikepalvelujen kustannukset on aiemmin katettu ja mitä nykyisillä maksuliiketuotoilla katetaan?

Tämän työn tavoitteena on vertailla Suomessa toimivien pankkien maksuliikepalvelujen hinnoittelua ja hinnoitteluperusteita yksityisasiakkaiden näkökulmasta.¹ Työssä tarkastellaan pankkien maksupalvelunäkökulmaa laajempaa palveluvalikoimaa, johon kuuluvat maksuliikepalvelumuotojen lisäksi myös tilin avaus, otot ja panot konttorissa ja kassalla sekä korttipalvelut. Hinnanalennusten ja palvelupakettien vaikutusten selvittämiseksi on tehty tapausesimerkkejä kotitalouksien koti- ja ulkomaanmaksuliikepalvelujen kokonaishinnoista vuositasona.

Maksuliikepalveluista perittävä hinta koostuu hinnastojen mukaisista hinnoista (luku 4.1), mutta myös epäsuorasta hinnoittelusta eli piilohinnoittelusta (luku 4.2). Työn alussa selvitetään, mitä asiakkaalle tarjottavilla maksuliikepalveluilla ja niiden hinnoittelulla tässä työssä tarkoitetaan, sekä millainen historia niillä Suomessa on ollut. Aiemmin, 1990-luvun alkupuolella vallinnut korkea yleinen korkotasoa sekä erityisesti maksujenvälitystä koskevan lainsäädännön puuttuminen mahdollistivat maksujenvälityksen hitauden sekä siitä pankeille syntyneet korkotuotot, ns. float-tuotot. Asiakkaan oli vaikeaa havaita epäsuorasti tapahtuvaa pankkipalvelujensa hinnoittelua, joka pääosin toteutui asiakkaan menettämien korkotuottojen muodossa. Maksuliikepalvelut ovat merkittävä osa pankkien liiketoimintaa, joten hinnoittelun taustaksi esitellään myös pankkien palkkiotuottojen ja varsinkin maksuliiketuottojen kehitystä. Tähän työhön ei sisälly varsinaista maksuliikepalvelujen tuotantokustannusten selvittämistä.

Hintatiedot perustuvat pankkien Internet-sivuilla ja konttoreissa keväällä 2001 saatavilla olleisiin palveluhinnastoihin. Yksityisasiakkaidenkin pankkipalvelujen hinnoittelu voi olla asiakaskohtaista, joten pankit eivät välttämättä julkaise kattavia hinnastoja Internet-sivuillaan. Jos tietoja lisäksi julkistetaan vain suppeasti, pankin ei ehkä tarvitse reagoida kilpailijan toimista tai muista tekijöistä johtuviin hinnannuutoksiin.

Kotimaisista liikepankeista vertailussa ovat mukana Merita Pankki Oyj, Sampo Pankki Oyj², Ålandsbanken Abp (ÅAB) ja Mandatum Pankki Oyj². Osuustoiminnallista osuuspankkiryhmää tässä selvityksessä edustaa pääkaupunkiseudulla toimiva Okopankki Oyj. OP-ryhmän³ pankkien hinnoitteluratkaisut voivat poiketa toisistaan. Mukana on lisäksi säästöpankkien keskusrahallaitos Aktia Säästöpankki Oyj ja ulkomaisten pankkien sivukonttoreista Svenska Handelsbanken (SHB).

¹ Tarkka (1995) on käsitellyt talletuskoron ja pankkien palvelumaksujen määräytymistä.

² Leonia Pankki on nimetty uudelleen Sampo Pankiksi ja se kuuluu nykyiseen Sampo-konserniin. Mandatum Pankki liittyi Sampo-konserniin helmikuussa 2001. Mandatum-nimi jää Sampo-nimen ohella käyttöön konsernin investointipankin ja yksityispankin nimenä. Sampon tai Mandatum maksuliikepalvelujen hinnoittelussa ei yhtiöjärjestelyjen jälkeen ole toistaiseksi tapahtunut muutoksia.

³ Osuuspankkikeskus (OPK) on OP-ryhmän keskusyhteisö, johon kuuluu paikallisosuuspankkeja, ja jonka merkittävin tytäryhtiö on OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj. OKO toimii itsenäisenä liikepankkina ja osuuspankkien keskusrahallaitoksena, mutta ei tarjoa pankkipalveluita yksityisasiakkaille. OP-ryhmällä ei tarkoiteta koivunlehteä tunnuksenaan käyttävää paikallisosuuspankkiryhmää, johon kuuluu 43 osuustoiminnallista pankkia.

2 Maksuliikepalvelut pankkien tuotevalikoimassa

Seuraavissa kappaleissa selvitetään, miksi ja miten Suomessa siirryttiin maksuliikepalvelujen hinnoitteluun 1990-luvun alkupuolella. Maksujenvälityksessä tapahtuneita kehityssuuntia tarkastellaan viimeisten 30 vuoden ajalta. Aluksi määritellään, miten maksuliikepalvelut eroavat Suomessa toimivien pankkien muista palveluista.

2.1 Maksuliikepalvelujen luonne

Maksuliikepalvelujen hinnoittelu on yhteydessä muiden pankkipalveluiden hinnoitteluun, sillä asiakkaan maksama kokonaishinta määräytyy yleensä hänen käyttämiensä pankkipalveluiden yhteismäärän perusteella. Maksuliikkeen palvelutuottojen merkittävyys pankkien tulonlähteenä kasvaa jatkuvasti.

Yksittäisen pankin tuotevalikoima ja yhtä yksittäistä tuotetta koskeva vaihtelu pankkien välillä on laaja. Peruspalveluihin⁴ kuuluvat tilin avaus ja ylläpito siten että asiakas voi tehdä käteisnostoja ja tilillepanoja. Pankkitalletusten erilaistaminen toisistaan tuotteena voi tapahtua esimerkiksi ottolainauskoron suuruuden tai muiden tiliehtojen avulla. Perinteisesti talletusten vastaanottoon liittyvät palvelut ovat olleet *edellytyksenä* maksuliikepalveluille. Maksuliikepalveluja voidaan jaotella muun muassa seuraavasti:

- käteis- ja tilitapahtumat,
- koti- ja ulkomaanmaksut ja
- elektroniseen ja manuaaliseen käsittelyyn perustuvat maksut.

Tilisuhteen ulkopuolista maksuliiketoimintaa ovat esimerkiksi luottokortteihin liittyvät palvelut.

Maksuliikepalvelujen avulla pankit siirtävät asiakkaidensa varoja pankkiryhmän sisällä tai pankkien välillä. Maksutapahtumat ja niiden kate siirtyvät rahalaitosten välillä ja siirrosta tehdään vastaavat kirjaukset pankkien kirjanpitoon asiakkaiden tileille. Asiakkaan motiivi käyttelytilien pitoon on maksuliikenteen hoito, mutta samalla hän voi menettää korkotuottoja ”makuuttaessaan” varallisuuttaan kohteessa, jolle maksettava tuotto eli korko on matala. Pankkien käyttelytileihin sovellettavissa koroissa on tällä hetkellä eroja, koska talletuskorkojen sääntely on lopetettu.

Palvelut eivät enää ole aika- tai paikkasidonnaisia, sillä tuotteita on asiakkaan saatavilla itsepalvelun kautta. Elektronisilla maksuliikepalveluilla tarkoitetaan palveluja, jotka tapahtuvat maksuautomaatin, Internetin tai muun tietoliikenneyhteyden välityksellä elektronisessa muodossa pankista asiakkaalle tai asiakkaalta pankkiin. Mitä elektronisoidummin maksuliikenneyhteys maksajalta saajalle on järjestetty, sitä virheettömämpää ja nopeampaa maksuliikenne on. Asiakkaan ja pankin välinen yhteys on saatu Suomessa menestyksekkäästi elektronisoitua. Pankkien keskinäisten sekä keskuspankin ja pankkien välisten linkkien elektronisoituminen on tapahtunut jo paljon ennen asiakasyhteyksien elektronisoitumista.

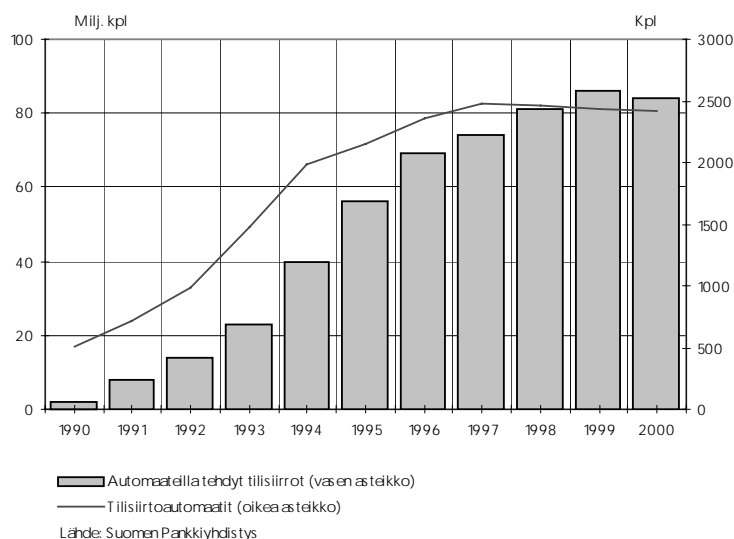
⁴ Tässä työssä tarkastellaan siis pankkien maksuliikepalvelunäkökulmaa laajempaa palveluvalikoimaa.

Pankkien maksuliiketeknologian kehittymisen ansiosta jo 1970-luvulla magneettinauhujen myötä alkanut palvelujen automatisointi jatkui pankeissa 1980-luvulla. Pankit tarjosivat konekielistä maksujenvälitystä aluksi vain yritysasiakkaille. Tietoliikenneyhteyksiin ja kotitietokoneeseen perustuvat telepankkipalvelut käynnistettiin 1980-luvun alussa. Maksuliikepalvelut puhelinpankissa, missä asiakas tunnistetaan asiakasnumeron sekä yksilöllisten, vaihtuvien tunnus- ja turvalukujen avulla, aloitettiin Suomessa vuonna 1982. Internet-pankkipalvelut alkoivat vuonna 1996 ja tällä hetkellä pankkipalvelut matkapuhelimen välityksellä ovat yleistymässä.

Maksuautomaatteja tuli käteisautomaattien rinnalle jo vuonna 1989 tilitietojen kyselyä ja laskujen maksamista varten. Kuvio 1 esittää, miten maksuautomaattien ja automaateilla tehtyjen tilisiirtojen lukumäärä on kehittynyt viime vuosikymmenellä.

Kuvio 1.

Maksuautomaattien lukumäärän ja niillä tehtyjen tilisiirtojen kehitys

Maksuautomaatit tulivat kaikkien pankkien yhteiskäyttöön 1993, mutta yhteiskäyttö loppui 1996 Meritan irtisanoutuessa sopimuksesta. Maksuautomaatteja oli tuolloin yhteensä noin 2.500 kpl. Näistä oli pankkien vuosikertomusten mukaan Meritan Solo-automaatteja noin 1.400 kpl, OP-ryhmän automaatteja noin 700 kpl ja PSP:n automaatteja noin 200 kpl. Maksuautomaattien määrän kasvu taittui vuonna 1997, mutta automaateilla tehtyjen tilisiirtojen kasvu jatkui vuoteen 2000 saakka. Maksuautomaateilla tehtiin 2 miljoonaa tilisiirtoa vähemmän vuonna 2000 kuin vuonna 1999. Nykyään Suomessa toimii kolme erillistä maksuautomaattiverkostoa:

- Meritan maksuautomaatit,
- OP-ryhmän ja Sampo Pankin maksuautomaatit sekä
- Aktian, säästöpankkien ja paikallisosuuspankkien maksuautomaatit.

ÅAB:n automaattit kuuluivat aiemmin säästöpankkiryhmän maksuautomaattiverkostoon. Säästöpankkiryhmä irtisanoi sopimuksen yhteistyöpankkiensa kanssa

vuonna 1998, jolloin myös ÅAB:n sopimus irtisanottiin. ÅAB:lla on tällä hetkellä maksuautomaatteja vain Maarianhaminassa.

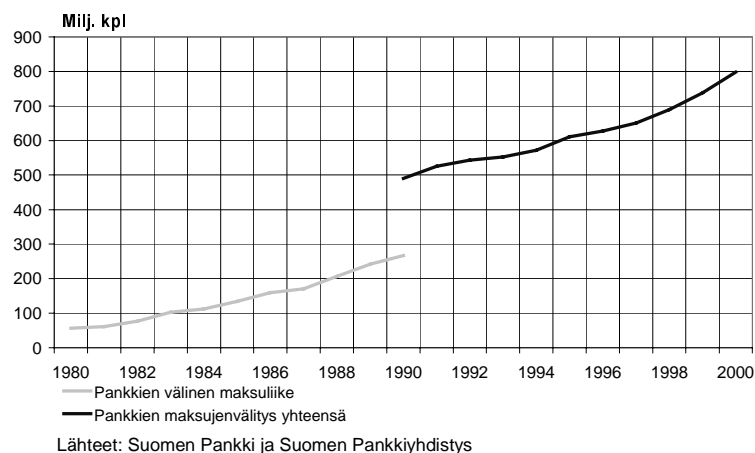
Oman tilin veloitus käteisnostolla ei varsinaisesti ole pankkien maksuliikennettä. Laajan käteisautomaattiverkoston ansiosta pankkien asiakkaat voivat kuitenkin vaivattomasti olla yhteydessä ensisijaisesti maksuliikenteen hoitoon tarkoitettuihin käyttelytileihinsä. Suurinta osaa maamme käteisautomaateista eli kaikkia Ottopisteitä ylläpitää Automatia Pankkiautomaatit Oy, joka perustettiin keväällä 1994.⁵ Ottopisteeltä voi nostaa seteleitä minkä tahansa pankin asiakas. Aktian, säästöpankkien ja paikallisosuuspankkien asiakkaita varten on olemassa erillinen käteisautomaattiverkosto, jonka käytöstä Meritan, Sampo Pankin ja Osuuspankki-ryhmän asiakkailta peritään erillinen palvelumaksu. Toisaalta Aktian, säästöpankkien ja paikallisosuuspankkien asiakkaat maksavat erillisen palvelumaksun tehdessään käteisnoston Ottopisteellä.

2.2 Palvelujen hinnoittelu 1990-luvun alkupuolella

Yksityisasiakkaat alkoivat nopeasti suosia vuorokauden ajasta ja pankkien aukioista riippumattomia maksuliikepalvelukanavia. Pankeissa käsiteltyjen maksujen volyymit kasvoivat voimakkaasti 1980- ja 1990-luvulla (kuvio 2).⁶

Kuvio 2.

Pankkien maksujenvälityksen kehitys 1980- ja 1990-luvulla

Palveluvolyymien myötä 1980-luvulla kasvaneet kustannukset voitiin kattaa osittain automatisoinnilla saavutettujen tehokkuusetujen ansiosta. Lisäksi antolainauskorkojen sääntely ja talletuskorkojen verottomuus mahdollistivat sen, että pankkien korkokatteet olivat korkeita. Korkokatetta pyrittiin kasvattamaan myös käyttelytilien ehtojen muutoksella. Joissain pankeissa otettiin käyttöön kuukauden alimpaan saldoon perustuva koronmaksukäytäntö. Pankeille syntyi tuottoja myös

⁵ Automatian pääomistajia ovat Merita, Sampo Pankki ja Osuuspankkiryhmä.

⁶ Vuodesta 1990 alkava käyrä kuvaa pankkien maksujenvälityksen kehitystä ja perustuu Suomen Pankkiyhdistyksen tilastoihin. Koska pankkien maksujenvälitystä ei ole tilastoitu tätä aiemmin, voidaan sen historiallista kehitystä arvioida pankkien välisen maksuliikkeen kehityksellä.

maksuliikenteen arvopäiväkäytännöistä,⁷ koska raha oli ”välityksessä” useita päiviä.⁸

Rahamarkkinoiden säännöstelyä purettiin 1980-luvulla niin korkojen ja pääomanliikkeiden kuin palvelumaksujenkin osalta. Pankit aloittivat palvelujensa hinnoittelun myös aiemmin maksuttomien palvelujen osalta 1990-luvun alkupuolella, mikä markkinavoimien vapaassa vaikutuspiirissä koti- ja ulkomaisen kilpailun kasvaessa oli odotettavissa.

Suomen Pankkiyhdistys (SPY) julkaisi raportteja kotitalouksien pankkipalvelumaksuista eri pankeissa vuosina 1991, 1992, 1993 ja 1994. Julkaisuissa oli mukana yksityisasiakkaille maksuliikepalveluja Suomessa tarjonneita pankeja sekä pankkien keskusliittoja, jotka tarjosivat hintasuosituksia pankeilleen.⁹ Vuosittaisissa palveluhinnastoissa havaittavat erot ja myös pankkien väliset erot olivat merkittäviä. Käteismaksu pankin kassalla maksoi esimerkiksi 3–7 mk vuonna 1991 ja 7–10 mk vuonna 1994. Tilisiirto kassalla maksoi 1–4 mk vuonna 1991 ja 3–9 mk vuonna 1994. Vuosina 1991–1992 maksuautomaattitapahtuma oli joko maksuton tai sisältyi palvelupakettiin (10–30 mk/kk). Palvelun maksuttomuus saattoi olla rajoitettu käyttökertojen lukumäärällä. Kaikki SPY:n vertailuissa mukana olleet pankit eivät kuitenkaan vielä vuosina 1991–1994 tarjonneet maksuautomaatteja asiakkaidensa käyttöön tai eivät hinnoitelleet niiden käyttöä selkeästi. Kun siirryttiin maksuautomaattien yhteiskäyttöön 1993, joidenkin pankkien aiemmin perimä palkkio automaatilla tehdystä tilisiirrosta pieneni.

Tietokonepohjainen kotipankki ja pankin päätepalvelu modeemiyhteyksien kautta esimerkiksi työpaikalta tarjottiin yksityisasiakkaiden käyttöön Suomessa jo ennen maksuautomaatteja, mutta näiden palvelujen hinnoittelua ei käsitelty kattavasti SPY:n raporteissa. Tietokonepohjaisten palvelujen hinnoittelu raporteissa käsitellyissä pankeissa oli maksutonta tai sisältyi palvelupakettien hintoihin. Tietokonepalvelujen hinnoittelussa tunnusomaista 1990-luvun alkupuoliskolla olivat vuosi- tai kuukausipohjaiset kiinteät kustannukset asiakkaalle. Muuttuvia kustannuksia asiakkaalle kertyi käytettyjen palvelujen määrään sidonnaisista tapahtumakohtaisista maksuista ja teleoperaattorille suoritettavista yhteysaikaveloituksista. Myös erilaisia kuukausipohjaisia kokeilu- tai aloitusmaksuja esiintyi tietokonepohjaisten palvelujen hinnoittelussa.

2.3 Maksuliiketuotot

Maksuliikenteen palvelupalkkioista pankeille syntyvät tuotot ovat merkittävä osa pankkien kokonaistuottoja, mikä osoittaa, että palkkiotuottojen merkitystä on kenties vähätelty tai palvelumääritelmän laajuutta aliarvioitu. Radeckin (1999) Yhdysvalloissa tekemässä tutkimuksessa analysoitiin palvelumaksutulojen tärkeyttä 25 johtavalle pankille ja todettiin maksuliikepalvelujen osuuden olevan jopa

⁷ Kotimaan tilisiirroissa arvopäivä tarkoittaa yleensä päivää, josta alkaen tilille tulleille varoille maksetaan korkoa, tai päivää, johon saakka tililtä pois siirretyille varoille maksetaan korkoa.

⁸ Pankkien keinoja vaikuttaa varainhankintansa kustannuksiin käsitellään tarkemmin kappaleessa 4.2

⁹ Tarkasteluissa mukana olivat Suomen Yhdyspankki Oy 1991–1994, Kansallis-Osake-Pankki 1991–1994, Osuuspankkien Keskusliitto 1991–1992, Keski-Uudenmaan osuuspankki 1993–1994, Osuuspankkien Keskuspankki Oy 1991–1994, Postipankki Oy 1991–1994, STS-Pankki 1991–1992, Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki 1991–1992, Säästöpankkiliitto ry 1991–1992 ja Säästöpankki Aktia Oy 1993–1994.

2/5 liikevoitoista. Maksuliikkeestä saatavat voitot on tutkimuksessa jaoteltu talletuksista, luottokorteista sekä erilaisista pankkien myymistä vakuutustuotteista syntyviksi. Myös Euroopan keskuspankin (EKP 2000) tutkimuksessa, jossa analysoitiin EU-alueen pankkien tuottorakenteita, esiteltiin maksuliikkeen merkittävyys pankkien tulonlähteenä. EKP:n tutkimuksen tulokset ovat tiivistettävissä seuraavasti:

- muiden tuottojen (non-interest income) kokonaisrakenne on melko epäyhteinen, palkkiotuotot ovat suurin yksittäinen alaerä,
- muut tuotot ovat kokonaisuutena dynaamisin kokonaistuottojen osa, jonka suhteellinen osuus liiketoiminnan kokonaistuotoista on kasvanut EU-alueella viime vuosikymmenien aikana,
- muiden tuottojen nousu myötävaikuttaa pankkien menestykseen,
- korkokatteen ja muiden tuottojen välillä on havaittu jonkinasteinen käänteinen korrelaatio ts. toisen erän pieneneminen (tai kasvu) johtaa usein toisen erän kasvuun (tai pienenemiseen), toisaalta muut tuotot ovat EU-maissa jokseenkin yhtä epävakaa erä kuin korkotuotot.

Suomessa palkkiotuottojen palvelukohtainen tarkastelu on ollut hankalaa rajoittuneen tiedonjulkistamiskäytännön takia, mutta viime vuosina tuottojen erittely tilinpäätöksen liitetiedoissa on yleistynyt ja ainakin Merita, Sampo Pankki ja OP-ryhmä erittelevät maksuliikkeestä syntyvät palkkiotuotonsa. Suomessa maksuliikenteestä saatujen palkkioiden osuus palkkiotuotoista on ollut noin 30 % vuosina 1997–1999. Maksuliikenteestä saatujen palkkioiden osuus palkkiotuotoista ei ole mainittavasti vaihdellut edellä mainitun periodin aikana. Pankkitilit ovat perustana pankkien hoitamalle maksujärjestelmälle eikä maksuliikepalvelu onnistu ilman tiliä, joten myös ottolainauksesta syntyvät palkkiotuotot lienevät ainakin osittain maksuliikepalveluihin liittyviä tuottoja.

Suomalaisten pankkien kannattavuus on parantunut viime vuosina. Myös maksuliikepalveluista syntyneet tuotot ovat kasvaneet. Maksuliikepalvelujen kustannuksista ei ole kuitenkaan tehty julkista selvitystä. On tiedossa, että pankit joutuvat maksamaan kiinteitä kustannuksia esimerkiksi liittyessään POPS:iin¹⁰ ja PMJ:hin¹¹. Toisaalta pankkien sisäisiä maksuliikekustannuksia ei raportoida ulospäin, joten sisäisten kustannusten osaa maksuliikenteen kokonaiskustannuksista on vaikeaa selvittää.

3 Asiakassuhteen mukainen hinnoittelu

Maksuliikepalvelujen hinnat eroavat edelleen pankkien välillä, mutta myös asiakaskohtaisesti. Tuote on periaatteessa homogeeninen, mutta pankit ovat hieman erilaistaneet maksuliikepalveluitaan. Tuotteiden niputtaminen erilaistaa pankin maksuliiketuotteita toisistaan yhä enemmän. Pankit voivat hinnoitella palvelunsa

¹⁰ POPS on pankkien välinen, reaaliaikainen pikasiirtojen, sekkien ja pankki- ja katevekselien välitysjärjestelmä. POPS-tapahtumat välitetään pankkien välisessä POLT-verkossa. POPS-järjestelmän katteet selvitetään Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä.

¹¹ PMJ on pankkien välinen massamaksujen välitysjärjestelmä, jossa maksutiedot pankkien välillä välitetään Pankkiverkko2:ssa. Suomen Pankilla ja pankeilla on sopimus pankkienvälisten katteiden kirjaamisesta pankkien sekkitileille ns. clearinglaskelmien perusteella.

asiakkaan ominaisuuksien kuten asiakkaan iän tai kulutuksen määrän perusteella.¹² Miltei kaikissa tarkastelluissa pankeissa nuoret saavat erilaisia etuisuuksia ja alennuksia palvelumaksuista. Pankit pyrkivät näin saamaan nuoret sitoutumaan tiettyyn pankkiin. Laajuudeltaan tai kooltaan suurista transaktioista saattaa lisäksi saada määrääalennuksia.

Suomalaiset pankit koettavat opettaa asiakasta irrottautumaan palvelukohtaisesta hinnoittelusta. Suomen pankkimarkkinoilla toimivat suurimmat pankkiryhmät tarjoavat kukin omat kanta-asiakasohjelmansa tai palkitsemisjärjestelmänsä. Asiakkaalla on järjestelmien kautta mahdollisuus käyttää maksuliikepalveluja alennettuun hintaan tai ilmaiseksi. Eräät pankit tarjoavat myös erilaisia maksuliikepalveluja sisältäviä palvelupaketteja, joista on maksettava kiinteä kokonaishinta.¹³ Edellä mainituilla hinnoittelumekanismilla pankit pyrkivät lisäämään asiakasuskollisuutta.

Asiakkaan oikeus tiettyyn kanta-asiakasohjelmaan ratkaistaan asiakkaan käyttämien pankkipalvelujen kokonaisarvon perusteella. Ratkaisevaa on se, kuinka suuri on

- talletusten kokonaisarvo,
- lainojen kokonaisarvo,
- kyseisen pankin tai pankkiryhmän arvopaperisäilytyksessä olevien sijoitusrahasto-osuuksien ja joukkolainojen arvo, sekä arvo-osuustileillä ja säilytyksessä olevien pörssiosakkeiden arvo.

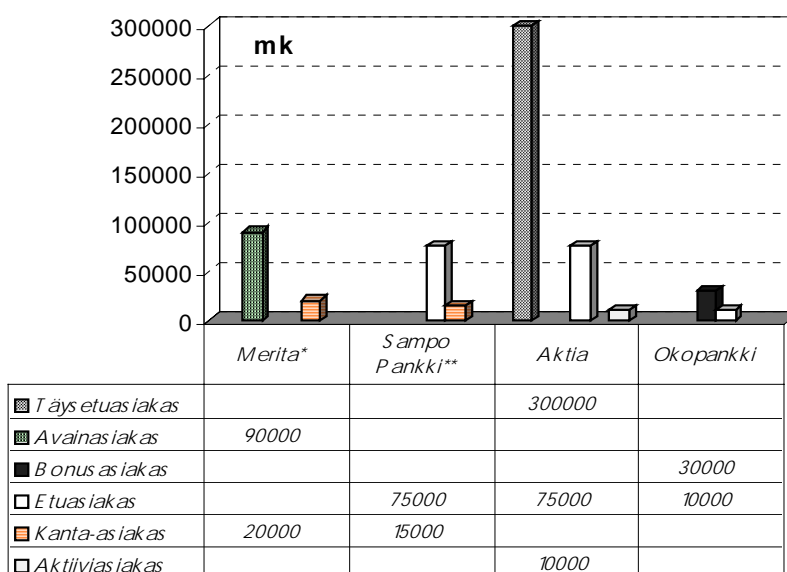
Pankkien ohjelmiin pääsyn kriteereitä esitetään kuviossa 3. Kukin asiakas käyttää maksupalveluja tottumustensa mukaisesti, joten pankkien palvelupaketit on yleensä jaoteltu asiakastyypeittäin. Asiakas joutuu valitsemaan palvelupaketin valikoimasta sen, joka parhaiten vastaa hänen yleisimmin käyttämiensä ja tottumustensa mukaisten palvelujen kokonaisuutta ja josta asiakas on valmis maksamaan.

¹² Tuotedifferentaation ja hintadiskriminaation tarkempi käsittely sivuutetaan tässä selvityksessä ja jätetään tulevaisuuden tutkimuksen kohteeksi.

¹³ Ks. pankkien palvelupaketit liite 3.

Kuvio 3.

Kynnys kanta-asiakkuuteen kokonaisasiakkuuden perusteella eri pankeissa, mk

* Meritan avainasiakkuuden edellytys on joko 90.000 mk talletus tai 175.000 mk talletuksia, lainoja tai molempia yhteensä

** Sampon kanta-asiakkuuden edellytykseksi riittää myös säännöllinen tulo 4000 mk/kk

Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

Jos pankkiryhmä tarjoaa palvelupaketteja, paketin hinta asiakkaalle riippuu siitä, kuinka ”hyvä” asiakas on. Pankit tarjoavat parhaat mahdolliset edut ja erikoispalveluita asiakkailleen, joiden asiakassuhteen kokonaisarvo on poikkeuksellisen korkea vaikka siitä ei kanta-asiakasesitteissä mainittaisikaan (vrt. kuvio 3., vain Aktia on maininnut täysasetuasiakkuuteensa vaadittavan, erityisen korkean kokonaismarkkamäärän).

Kanta-asiakasetujen myöntäminen ohjaa asiakkaita keskittämään paitsi maksuliikepalvelunsa, myös muuhun omaisuudenhoitoonsa liittyvät palvelut tiettyyn pankkiin. Talletuksen pääoma ja korko yhdessä pankissa korvataan talletussuojarahastosta¹⁴ kuitenkin vain 150.000 markkaan asti. Suoja on pankki- sekä tallettajakohtainen. Talletusten vastaanottamiseen liittyvien riskien hallinnan tarve onkin ollut peruste pankkien toimilupapakolle sekä pankkien velvollisuudelle ylläpitää talletussuojajärjestelmää.

¹⁴ Talletussuoja on pankki- sekä tallettajakohtainen. Suomessa toimiviin ulkomaisiin pankkeihin talletetut pääomat korvataan kunkin pankin kotimaan suojajärjestelmän mukaisesti. Talletussuojajärjestelmää muutettiin vuoden 1998 alussa, kun lakia luottolaitostoiminnasta muutettiin (1229/1997) (Valori – Vesala, 1998). Tammikuussa 2001 valtioneuvostolle luovutetussa pankkipalvelutyöryhmän ehdotuksessa esitykseksi luottolaitostoiminnan muuttamisesta ei esitetty muutoksia talletussuojan soveltamisalaan. Ulkomaisten pankkien sivukonttoreilla on mahdollisuus liittyä suomalaiseen talletussuojajärjestelmään, mikäli se on kattavampi kuin kunkin pankin kotimaan järjestelmä. Talletussuoja on kuitenkin joissain Euroopan maissa edelleen korkeampi kuin Suomessa, joten Suomeen tulevan ulkomaisen pankin sivukonttorin ei välttämättä tarvitse liittyä suomalaiseen järjestelmään. Asiakkaan suojaamiseksi ja kilpailun turvaamiseksi Suomessa sovelletaan luottolaitoslakia ja kuluttajalainsäädäntöä sekä kilpailulakeja. Valvojina toimivat Rahoitustarkastuksen ohella myös Kilpailuvirasto ja kuluttaja-asiamies.

4 Hinnan osatekijät

Yksityisasiakkaan kokonaiskustannus maksuliikepalveluista Suomessa koostuu todellisuudessa useasta osatekijästä.

- 1 **Näkyvä eli hinnaston mukainen kokonaishinta** maksuliikepalveluille ker-tyy maksuliikkeen palveluhinnastojen mukaisesti.
- 2 Asiakas kantaa myös piilohinnoittelun kustannukset. Asiakkaat menettävät tuottoa **maksuliikkeen arvopäiväkäytännön, maksuliikkeen viipeen** sekä pankin soveltaman **koronmaksukäytännön** takia. Lisäksi **piilohinnoittelua** tapahtuu myös niin kutsutun **ristisubvention kautta** eli pankki kattaa osan maksuliikepalvelujen kustannuksista maksamalla alhaista korkoa käyttelyti-leille.

4.1 Näkyvät, hinnaston mukaiset palvelumaksut

Hintavertailussa tarkastellaan aluksi voimassa olevien hinnastojen mukaisia koti-maan- ja ulkomaanpalveluiden hintoja. Lopuksi esitellään esimerkkitapauksissa toteutuneita palvelumaksuja. *Tarkastelut perustuvat liitteeseen 2, jossa esimerkit ja heidän vuoden aikana käyttämänsä palvelut esitellään yksityiskohtaisemmin kuin tässä.*

Ensin on syytä tarkastella, kuka maksutoimeksiannon kussakin tapauksessa maksaa. Maksuliikepalvelun kokonaishinnan voi maksaa joko toimeksiannon teh-nyt asiakas eli tilisiirtotyypisissä tapahtumissa maksaja tai veloitustyyppisissä tapahtumissa¹⁵ vastaanottaja. Palvelun kokonaishinta saattaa myös jakautua sekä maksajan että saajan kesken. Kotimaanmaksun lähettäjä maksaa yleensä kaikki kulut, kun sekä lähettäjänä ja vastaanottajana on yksityisasiakas. Maksunsaajana on kuitenkin usein yritysasiakas, jolloin suoraveloitus on maksajalle maksuton tapa hoitaa maksuvelvoite. Suoraveloituksesta maksaa pankin kanssa suoraveloi-tussopimuksen tehnyt velkoja. Suomessa velkoja maksaa saapuvista maksuistaan yleensä sen perusteella, miten tilisiirto on yksilöity ts. onko tilisiirto tehty viite-vai viestisiirtona. Lisäkustannuksia muodostuu velkojana olevan yritysasiakkaan maksupalvelujärjestelmien käyttö- ja liittymismaksuista. Ulkomaanmaksujen ko-konaispalkkioiden tulisi tilisiirtolain¹⁶ mukaan jakautua siten, että lähettäjä to-teuttaa tilisiirron täysimääräisenä eli maksaa kokonaan tilisiirrosta aiheutuvat kustannukset ellei muuta ole sovittu.

4.1.1 Kotimaanpalvelut

Kaikissa tarkastelluissa pankeissa¹⁷ korkokatteeseen sisältyviä, näennäisesti **mak-suttomia palveluita** ovat tilin ylläpito ja tilillepano omalle tilille samassa pankis-sa. Tilillepano on tekotavasta riippumatta maksuton palvelu kaikissa tarkastelluis-

¹⁵ Veloitustyyppisiä tapahtumia ovat esimerkiksi sekkimaksut ja suoraveloitukset.

¹⁶ EU-direktiiviin (97/5/EC) pohjautuva tilisiirtolaki tuli Suomessa voimaan elokuussa 1999.

¹⁷ Tarkastelussa mukana olevat pankit on esitelty selvityksen johdantokappaleessa.

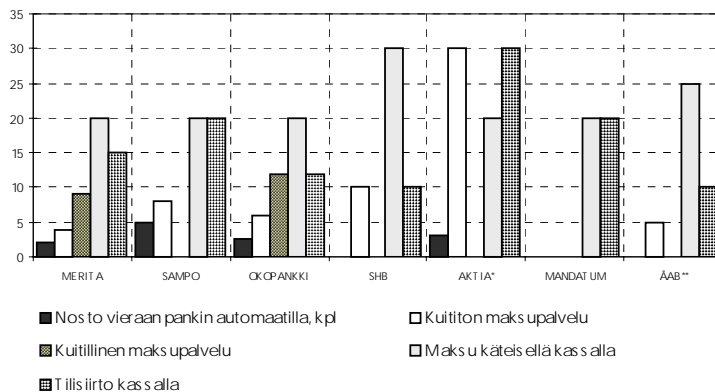
sa pankeissa ÅAB:ia lukuunottamatta. ÅAB:ssa tilisiirto tiskillä maksaa 10 mk/kerta. Automaatti- tai pankkikortti on myös maksuton kaikissa tarkastelluissa pankeissa lukuunottamatta Säästöpankki Aktiaa ja Ålandsbankenja.

Ennen varsinaisen hinnoittelun kuvausta esitellään kunkin pankin ominaispiirteitä eri maksuliikepalvelujen tarjoajina sekä pankkien hinnoitteluperusteita. Suurimpien pankkien, Meritan, Sampo Pankin ja tähän selvitykseen OP-ryhmää edustamaan valitun Okopankin hinnoittelun perusteena on ainoastaan toimeksiantotapa, joten tilisiirrolla samaan tai toiseen pankkiryhmään on hinnastossa sama hinta. SHB:ssa ja Mandatumissa asiakaspalvelussa tehty tilisiirto maksaa 10 tai 20 mk sen perusteella, tehdäänkö tilisiirto samaan vai toiseen pankkiin. ÅAB soveltaa hinnoittelussaan tapahtumakohtaista hinnoittelua; ÅAB ei tarjoa palvelupaketteja. Mandatum ei tarjoa yksityisasiakkaille lainkaan automaattista maksupalvelua, suoraveloitusta, maksuautomaattipalveluita tai pankkikorttia. Aktia ja SHB puolestaan tarjoavat pelkästään kuititonta maksupalvelua, erillinen kuitti maksaa Aktiassa 20 mk ja SHB:ssa 10 mk.

Nopein mutta samalla kallein tilisiirtotoimeksiantotapa on pikasiirto pankin kassalla. Pikasiirto maksaa tarkastelluissa pankeissa 20–110 mk riippuen esimerkiksi siitä, onko tilisiirron tekijä kyseisen pankin asiakas ja lähetetäänkö saajalle ilmoitus saapuvasta maksusta. Pikasiirtona lähetettävä rahamäärä voidaan maksaa myös käteisellä pankin konttorissa. Varat ovat saajan tilillä yleensä muutaman tunnin kuluessa.

Kuvio 4.

Talletus- ja maksuliikepalvelujen hintoja Suomessa, mk/kpl

* Aktiassa maksupalvelun hinnoittelu on kk-perusteinen (30 mk/kk), erillinen kuitti 20 mk/kpl.

** ÅAB:ssa maksupalvelu on ilmainen asiakkaille, joiden tilien edellisen kk:n keskisaldo ylittää 50.000 mk tai tilien edellisen kk:n keskisaldo ja luottojen määrä on yhteensä vähintään 250.000 mk.

Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

Kuvio 4 esittää yksityisasiakkaille keskeisiä talletus- ja maksuliikepalvelujen hintoja, jotka olivat voimassa Suomessa toimivissa pankeissa keväällä 2001. Hinnat eroavat pankkien kesken, mutta suurimmissa pankeissa vain vähän. On huomattava, että tässä esitetyistä hinnoista myönnetään alennusta tietyille asiakkaille. Lisäksi on huomattava, että tässä vertailussa on esimerkkinä vain yhden OP-ryhmän pankin, Okopankin hinnoittelu. Todellisuudessa jokainen osuuspankki

tekee omat hinnoittelupäätöksensä itsenäisesti, joten hinnat voivat vaihdella OP-ryhmässä pankkikohtaisesti.

Kuititon maksupalvelu maksaa 30 mk/kk (Aktia) tai siitä peritään 4–10 mk/maksu (muut tarkastellut pankit). Kuitillista maksupalvelua tarjoavat vain Merita ja Okopankki, muissa pankeissa erillisen kuitin hinta on 8–20 mk/kpl. Maksupalvelu edellyttää, että asiakas toimittaa maksettavan aineiston pankkiin maksukuoreessa pankin määrittelemässä ajassa. Jos maksutoimeksianto tapahtuu perinteisesti kassalla ja maksusuoritus tehdään käteisellä, hintaa palvelulle kertyy pankista riippuen 20–30 mk. Pankin konttorissa kassalla tehtävä tilisiirto maksaa 10–30 mk sen perusteella, mihin pankin kanta-asiakasjärjestelmään asiakas kuuluu. Mielenkiintoista on havaita myös, että jos asiakas nostaa varoja muusta kuin oman pankkiryhmänsä käteisautomaatista, hän maksaa siitä 0–5 mk. Maksuliikepalvelujen hintataso vaihtelee siis merkittävästi palveluittain ja pankeittain.

Internetin välityksellä tarjotaan informaation lisäksi myös laskunmaksupalveluita kaikissa tarkastelluissa pankeissa. Internet on maksuautomaattien jälkeen suomalaisten tavallisimmin käyttämä laskunmaksukanava. **Kotitietokoneeseen, tietoyhteyksiin ja pankkiyhteysohjelmiin** perustuvat maksupalvelut tarjottiin asiakkaiden käyttöön jo ennen Internet-pohjaisia palveluita. Pankkiyhteysohjelmia tarjotaan edelleen kaikissa tarkastelluissa pankeissa. Sekä Internetin että pankkiyhteysohjelmien käyttö edellyttää usein, että asiakkaalla on käytössään pankin palvelupaketti eli asiakkaan on sitouduttava kuukausipohjaiseen hinnoitteluun. Palvelupaketit maksavat pankista riippuen 0–40 mk/kk. Lisäkustannuksia muodostuu linjayhteyden ajallisesta pituudesta ja operaattorista riippuen.

Maksupalveluita puhelinpankissa tarjoavat Merita, Sampo, Okopankki, Aktia ja Mandatum. Laskunmaksu puhelinpankissa on joko kokonaan maksutonta, siitä peritään puhelinoperaattorin paikallisverkkomaksu tai se on palvelun keston tai kiinteään kuukausimaksuun sidotusti hinnoiteltu. Puhelinpankissa voidaan tehdä tilisiirtoja lankapuhelimen ja **GSM-puhelimen** välityksellä. Pankkipalvelut GSM-puhelimen välityksellä alkoivat suurimmissa pankeissa 1990-luvun alkupuolella. Asiakas saa palvelussa valintansa mukaan esimerkiksi saldo- ja tilitahtumatietonsa tekstiviestinä puhelimeensa. Maksuliikepalvelut myös **WAP-puhelimen** välityksellä tulivat suurimpien pankkien asiakkaiden käyttöön 1990-luvun lopulla. Uusia, nopeampiin teknologioihin perustuvia palvelumuotoja on tulossa käyttöön. Lankapuhelimen, GSM- ja WAP-puhelimen välityksellä käytettävän pankkipalvelun käyttöoikeus sisältyy yleensä kyseistä palvelua tarjoavien pankkien palvelupaketteihin. Pankit perivät GSM-palveluiden käytöstä 1,50–2,50 mk/pankkiyhteys ja WAP-palvelun käytöstä 0–6 mk/kk. Teleoperaattorien palveluhinnastojen mukaiset maksut aiheuttavat luonnollisesti lisäkustannuksia. **Valtiosa Internetin, GSM- tai WAP-puhelimen välityksellä hoidettavien pankki-asioiden kustannuksista muodostuu asiakkaan valitseman teleoperaattorin palvelumaksuista.** Myös esimerkiksi erikseen tilatuista kuiteista ja tiliotteista sekä luottokorttien tapahtumakyselyistä kertyy erillisiä kustannuksia.

Tarkastellut pankit tarjoavat asiakkailleen Eurocard- ja MasterCard-kortteja sekä luotollisina että maksuaikaominaisuudella. Luottokortin kuukausittaisia laskuja maksettaessa asiakas päättää, maksaako laskun kokonaan kerralla, vai lyhentääkö sitä vähittäin ottamalla luottolimiitin käyttöön. Visa-kortteja on tähän saakka tarjottu Suomessa pelkästään maksuaikaominaisuudella. Jotkut pankit (OP-ryhmä) aikovat lähitulevaisuudessa tarjota Visa-korttiinsa luotto-ominaisuutta, mikä lisää kilpailua Suomen luottokorttimarkkinoilla. Pankin myymän luottokortin liikkeeseenlaskun ja laskutuksen voi hoitaa pankki itse, pankin tytä-

yhtiö tai luottokorttiyrittäjä. Asiakkaan luottokortista maksamat palkkiot kuuluvat siten kokonaisuudessaan pankille, tämän tytäryhtiölle tai luottokorttiyrittäjälle. Pankki puolestaan voi saada myyntipalkkiota myymistään korteista. Luottokorttiyrittäjä voi käyttää hyväkseen pankkien asiakasinformaatiota toimiessaan pankkien yhteistyökumppanina. Myös luottokortin hinnan voi siten määrätä joko luottokorttiyrittäjä tai pankki. Luottokorteista peritään käyttörajasta riippumaton, kiinteä vuosimaksu, joka on korkeimmillaan noin 600 mk/vuosi (Mandatumin Platinum MasterCard-maksuaikakortti), kiinteä kuukausittainen maksu 10–20 mk/kk tai maksu, joka on määrätty prosenttiosuus luottokortille myönnetystä käyttörajasta. Pankin palvelumaksut sisältyvät yleensä kiinteisiin vuosi- ja kuukausimaksuihin, mutta luottokorttipalveluihin voi kuulua myös tilinhoitomaksu (Sampo Pankissa 12 mk/kk). Luottolimiitin käytöstä peritään korkoa asiakkaan luottolimitistään käyttämän rahasumman mukaan.

4.1.2 Ulkomaanpalvelut

EU-direktiiviin (direktiivi 97/5) pohjautuva tilisiirtolaki tuli Suomessa voimaan elokuussa vuonna 1999. Lain mukaan tilisiirron varat on Euroopan talousalueella maksettava saajan laitoksen tilille viimeistään maksumääräyksen hyväksymispäivää seuraavana viidentenä pankkipäivänä. Saajan laitoksen puolestaan on maksettava varat saajan tilille viimeistään sitä päivää seuraavana pankkipäivänä, jona ne maksettiin saajan laitoksen tilille.¹⁸ Maksujen välitys on hoidettava mahdollisimman edullisesti, turvallisesti ja tehokkaasti. Asiakkaalle on kerrottava hinta ja hinnoitteluperusteet. Maksumääräyksen antajan on direktiivin mukaan huolehdittava tilisiirrosta aiheutuvista kustannuksista, jollei muuta ole sovittu.

Eurooppalainen kuluttajatutkimuslaitos (IEIC) selvitti Euroopan komission toimeksiannosta ulkomaanmaksujen välitykseen liittyviä ja käteisen rahan nostoista ulkomailla perittäviä kustannuksia euroalueen 11 jäsenvaltiossa vuosina 1999 ja 2001. Kustannusten selvittämiseksi tehtiin muun muassa 352 sadan euron maksutoimeksiantoa.¹⁹ Suomesta suoritettiin maksuja Irlantiin ja Portugaliin. Suomeen saapui maksuja Irlannista ja Saksasta. Komissio julkaisi IEIC:n selvitysten tulokset vuosina 2000 ja 2001. Komission tavoitteena oli selvittää, eroaako pienten maasta toiseen suoritettavien euromaksujen hinnoittelu euroalueen valtioissa, ja kuinka ulkomaanmaksuja sääntelevä direktiivi toteutuu käytännössä.

Kuviot 5 ja 6 esittävät tutkimuksen perusteella saatuja maksun lähettäjän ja saajan keskimääräisiä kustannuksia sadan euron ulkomaanmaksusta vuosina 1999 ja 2001. Kustannukset vaihtelivat suuresti niin maittain kuin pankeittainkin. Suomen ulkomaanmaksupalvelut osoittautuivat vuoden 1999 tutkimuksessa kalliiksi ja hitaiksi; lähettäjän kulut olivat tuolloin keskimäärin 20 euroa ja tilisiirtoon kuului keskimäärin 4,1 päivää. Sadan euron eli noin 595 markan siirtäminen maksoi euroalueella keskimäärin 17,10 euroa eli noin 102 mk vuonna 1999. Suomen osalta tilanne kuitenkin parani vuoteen 2001 mennessä; lähettäjän kulut olivat enää keskimäärin 11 euroa ja tilisiirtoon kuului keskimäärin 3,4 päivää. Vuoden 2001 tutkimuksen mukaan sadan euron tilisiirto maksoi euroalueella keskimäärin

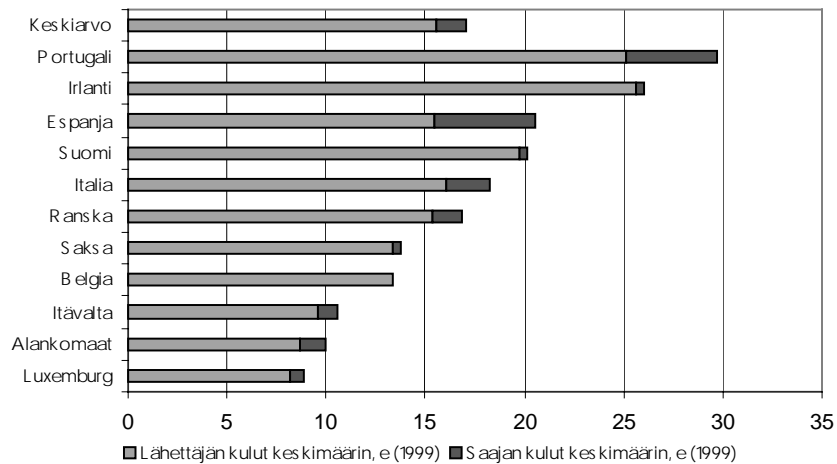
¹⁸ Ks. myös 4.2.3 Maksunvälitysviipeestä syntyvä korkotuotto (float).

¹⁹ Ensimmäisessä tutkimuksessa korostettiin erityisesti, että saajan tulisi saada maksu täysmääräisenä eli että kaikki kulut tulisi periä lähettäjältä. Toisessa tutkimuksessa ei komission pyynnöstä annettu erikseen mitään kuluja koskevaa ohjeistusta, koska haluttiin selvittää, miten hyvin direktiivin säännöksiä kustannusten perinnästä noudatetaan.

17,36 euroa. Vuoden 2001 tutkimuksessa siis havaittiin, että ulkomaanmaksujen kustannukset ovat nousseet vuodesta 1999 keskimäärin puolitoista prosenttia. Suomessa ulkomaanmaksujen kustannukset kuitenkin laskivat lähes kolmekymmentä prosenttia (kuvio 7). Molemmissa IEIC:n tutkimuksissa ulkomaanmaksun välityksessä esiintyi myös kaksinkertaista laskutusta; maksun saajalta perittiin lain vastaisesti eli toimeksiantajan tietämättä maksunvälityksen kustannuksia.

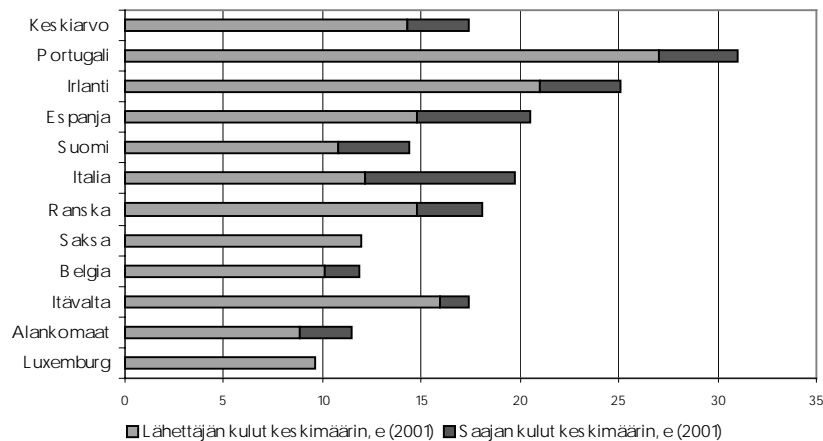
Suomessa sadan euron kotimaanmaksu kassalla maksaa tällä hetkellä korkeintaan 30 mk (5 euroa) ja asiakas voi suorittaa jopa rajattomasti kotimaantili-siirtoja elektronisena itsepalveluna maksettuaan noin 10 markan (1,68 euroa) kuukausimaksun. Pankkiin manuaalisesti toimitettu euromaksu puolestaan maksaa Suomessa tällä hetkellä 42–170 mk (7,06–28,59 euroa) ja elektronisesti pankkiin toimitettu 40–75 mk (6,73–12,61 euroa). Tässä selvityksessä tarkastelluista pankeista vain neljä pankkia tarjoaa tällä hetkellä asiakkailleen mahdollisuuden toimittaa ulkomaanmaksuja pankkiin elektronisesti Internetin tai matkapuhelimen välityksellä. Saapuvasta ulkomaanmaksusta peritään Suomessa tällä hetkellä noin 25–50 mk (4,20–8,41 euroa).

Kuvio 5. **Tilisiirron (100 euroa) kustannus euroalueella vuonna 1999**

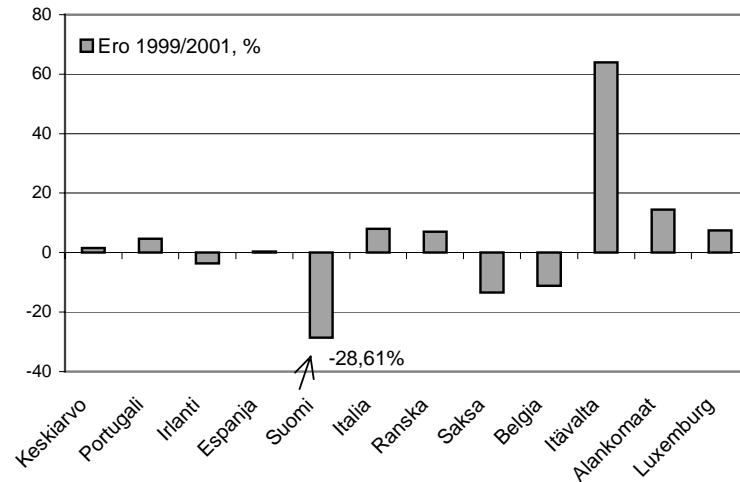

Lähde: IEIC 2000

Kuvio 6. **Tilisiirron (100 euroa) kustannus euroalueella vuonna 2001**

Lähde: IEIC 2001

Lähde: IEIC 2001

Euroalueen valtioiden välisen maksujenvälityksen hinnoittelu on komission mukaan edelleen liian kallista verrattuna valtioiden kotimaisen maksujenvälityksen hinnoitteluun. Valuuttakurssiriski on poistunut jo vuoden 1999 alussa. IEIC:n selvityksen mukaan pankit laskuttavat edelleen usein myös maksun saajaa, vaikka direktiivin mukaan maksun toimeksiantajan kuuluu vastata kuluista ellei muuta ole sovittu. Komissio aikoo puuttua tilanteeseen ehdottamalla sääntelymuutosta jo ennen euroseteleiden ja kolikoiden liikkeeseenlaskua 1.1.2002. Euroalueeseen kuuluvien maiden välisten pienten euromaksujen hintojen ei komission mukaan tulisi poiketa euroalueen valtioiden kansallisen maksujenvälityksen hinnoista.

Seuraavassa tiivistetään Suomessa ulkomaanmaksupalveluissa voimassa olevat käytännöt. Palvelumaksut ulkomaanpalveluiden osalta on jaettu lähteisiin ja saapuviin ulkomaanmaksuihin sekä manuaaliseen ja elektroniseen maksujenkäsittelytapaan perustuvaan maksujenvälitykseen. Pankit rohkaisevat hinnoittelullaan asiakkaitaan toimittamaan maksumääräyksen pankkiin elektronisesti niin kotimaan kuin ulkomaanpalveluissakin. *Liite 2c esittää ulkomaanpalvelujen hinnoittelua yksityisasiakkaille ja siitä ilmenee muun muassa seuraavat seikat:*

- suuria pankkien välisiä hintaeroja ulkomaanpalveluissa ei ole (toimeksiantolomakkeella pankkiin toimitettu maksumääräys maksaa esimerkiksi Meritassa, Sampo Pankissa ja Okopankissa 11,77 euroa eli 70 mk),
- osa pankeista tarjoaa edullisemmän hintaluokan euromaksuille,²⁰
- pankkiin elektronisesti toimitettava maksumääräys on huomattavasti edullisemmin hinnoiteltu kuin manuaaliseen käsittelyyn perustuva (Mandatumissa lähtevä ulkomaanmaksu on kuitenkin hinnoiteltu samoin riippumatta toimeksiantotavasta) ja
- kaikkien pankkien hinnastossa on täysimääräisyshinta (suurimmissa pankeissa 16,82 euroa), jonka avulla maksun saaja vapautetaan oman laitoksensa kuluista ja maksun toimeksiantaja maksaa kaikki kulut.

²⁰ Euromaksu on tarkoitettu euroalueella tapahtuvaan maksujenvälitykseen. Euromaksu välitetään vastaanottajamaan valuutassa ja edellyttää saajan pankkiyhteystiedot tilinumeroineen. Maksun enimmäismäärä on rajoitettu.

Sampo Pankki tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuden välittää maksuja myös TARGETin²¹ kautta, mutta yleensä pankki haluaa päättää asiakkaan puolesta maksunvälityksen reitistä. Asiakas päättää silti, haluaako hän lähettää maksunsa normaalin vai pikasiirtona. TARGETia käytetään tällä hetkellä kuitenkin vähän yksityisasiakkaiden maksujen välitykseen.

Ulkomailla esimerkiksi Visa ja MasterCard toimivat automaattikortteina käteisen nostoa varten kyseisen kortin tunnuksella merkityissä automaateissa ja pankeissa. Käteisnostot ulkomailla on tässä raportissa mukana olleissa pankeissa hinnoiteltu samoin. Vain Meritan korteilla Ruotsissa Nordbankenin, Tanskassa Unibankin tai Norjassa Christiania Bankin automaateilla tehdyistä käteisnostoista ei veloiteta asiakkaalta nostopalkkiota. Muissa pankeissa nostosta ulkomailla peritään hinnaston mukaan 12 mk/nosto + 2,5 % noston määrästä, lisäksi eräissä maissa tehtyihin nostoihin voidaan lisätä maakohtainen provisio. IEIC:n edellä mainituissa selvityksissä tehtiin noin sadan euron eli noin 595 mk:n suuruinen käteisnosto automaattilla ulkomailla. Suomessa myönnettyllä kortilla tehty nosto ulkomailla (noin 4,35 % noston määrästä vuoden 1999 selvityksessä ja 4,47 % vuoden 2001 selvityksessä) oli IEIC:n selvitysten mukaan neljänneksi kallein 11 tutkimuksessa mukana olleen euromaan joukossa. Palkkiot vastaavat tässä tarkastelussa havaittuja, Suomessa toimivien pankkien tai luottokorttiyhtiöiden tämänhetkisiä hinnastojen mukaisia palkkioita luottokorttinnostoista. Toisaalta luottokorteilla voi maksaa myös ostoksia ulkomailla, ja IEIC:n selvitysten mukaan suomalaisella Visalla tehdyistä ostoksista ei peritty maksua missään.

4.1.3 Tapausesimerkkejä

Erilaisilla asiakastyypeillä on keskenään erilaisia tottumuksia käyttää maksuliikepalveluja, mutta samaan asiakastyypin kuuluvat maksuliikeasiakkaat käyttävät keskimäärin samanlaisia palvelumuotoja. Pankit voivat hinnoitella palvelunsa eri tavoin eri asiakastyypeille.²² Palvelumaksuista myönnetyt alennukset saadaan mukaan hinnoittelutarkasteluun, kun pankkien maksuliikkeen hintoja sovelletaan esimerkkeihin.²³ Seuraavaksi esitellään tapaukset, joissa esimerkkitaloudet eli opiskelija, kaksi perhettä ja eläkeläinen käyttävät määrätyn määrän²⁴ tyypillisimpiä koti- ja ulkomaanmaksupalveluita vuoden ajan eri pankeissa Suomessa nyt vallitsevalla hintatasolla. Tarkoituksena on selvittää, millaisin perustein pankit hinnoittelevat eri palvelukokonaisuuksia.

Esimerkkitalous on erikseen kunkin tarkasteltavan pankin asiakas. Laskut maksetaan vaihtoehtoisesti pankin kassalla laskun käteismaksuna tai tilisiirtona, kuitittomana maksupalveluna, maksuautomaatilla, suoraveloituksena, kotitietokoneella ja WAP-puhelimella. WAP-palvelua oli tarjolla vain Meritassa, Sampo Pankissa ja Okopankissa. SHB, Mandatum ja ÅAB eivät tarjoa maksuautomaatti-

²¹ Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system.

²² Hintadiskriminaation syvällisempi käsittely sivuutetaan tässä selvityksessä ja jätetään tulevaisuuden tutkimuksen kohteeksi. Ristisubvention käyttöä hintadiskriminaation välineenä voidaan käsitellä muun muassa piilohinnoittelun yhteydessä.

²³ Esimerkkitaloudet on esitelty tarkemmin liitteessä 2a. Esimerkkitalouksien tulotaso perustuu Tulonjakotilastoon 1998 (Tilastokeskus 2000).

²⁴ Palveluiden käyttömäärät on luotu esimerkkilaskelmaa varten; määrät eivät perustu mihinkään tilastoon. Tulokset olisivat samansuuntaiset vaikka taloudet käyttäisivät enemmän tai vähemmän maksupalveluja kuin tässä esitetään.

palveluita eikä Mandatum suoraveloitusta. Kaikilla esimerkkitalouksilla on käytössään ainakin yksi luottokortti ja myös ulkomaanpalveluita käytetään. Pankkikortti on ilmainen kaikille esimerkkitalouksille. Käteisellä kassalla tehdystä tilisiirrosta ei annettu alennusta millään perusteella missään tarkastelluista pankeista.

Kuviot 8–11 esittävät tätä selvitystä varten luotujen esimerkkitalouksien pankkipalvelumaksujen jakautumista eri tavoilla tehtyjen kotimaanmaksutoimeksiantojen perusteella eri pankeissa. Kunkin esimerkin osalta on laskettu **koti- ja ulkomaanpalvelujen kokonaishinta vuodessa**. Vain tilisiirtona tai käteisellä kassalla suoritettavat maksut ovat poikkeuksetta kalliimpia maksutapoja kuin muut. Joissain pankeissa taloudet voivat käyttää samaan hintaan monia maksutapoja ja -kanavia yhden palvelupaketin ehdoin. Taulukossa 1 esitellään suoritettavat tapahtumatyyppit ja niiden lukumäärä tapausesimerkeittäin. Taulukon jälkeen esimerkkejä käsitellään yksityiskohtaisemmin.

Taulukko 1.

Esimerkkitalouksien suorittamien tapahtumien jakautuminen, kpl

Maksutapa tai -tavat, joita esimerkkitalous käyttää	Maksujen jakautuminen eri maksutapojen välillä			
	Opiskelija, 72 maksua	Nuori perhe, 150 maksua	Vanha perhe, 120 maksua	Eläkeläinen, 60 maksua
Suoraveloitus	72	150	120	60
Suoraveloitus ja Internet	36 + 36	75 + 75	60 + 60	30 + 30
Kuititon maksupalvelu	–	–	120	60
Kuititon maksupalvelu ja Internet	–	–	60 + 60	30 + 30
Maksuautomaatti	72	150	120	60
Maksuautomaatti ja Internet	36 + 36	75 + 75	60 + 60	30 + 30
Tilisiirto kassalla				
– samaan pankkiin	72	150	120	60
– toiseen pankkiin	72	150	120	60
Internet	72	150	120	60
Käteisellä kassalla	–	150	120	60
Käteisellä kassalla ja Internet	–	10 + 140	10 + 110	10 + 50
WAP-puhelin	72	150	–	–
WAP-puhelin ja Internet	36 + 36	75 + 75	–	–

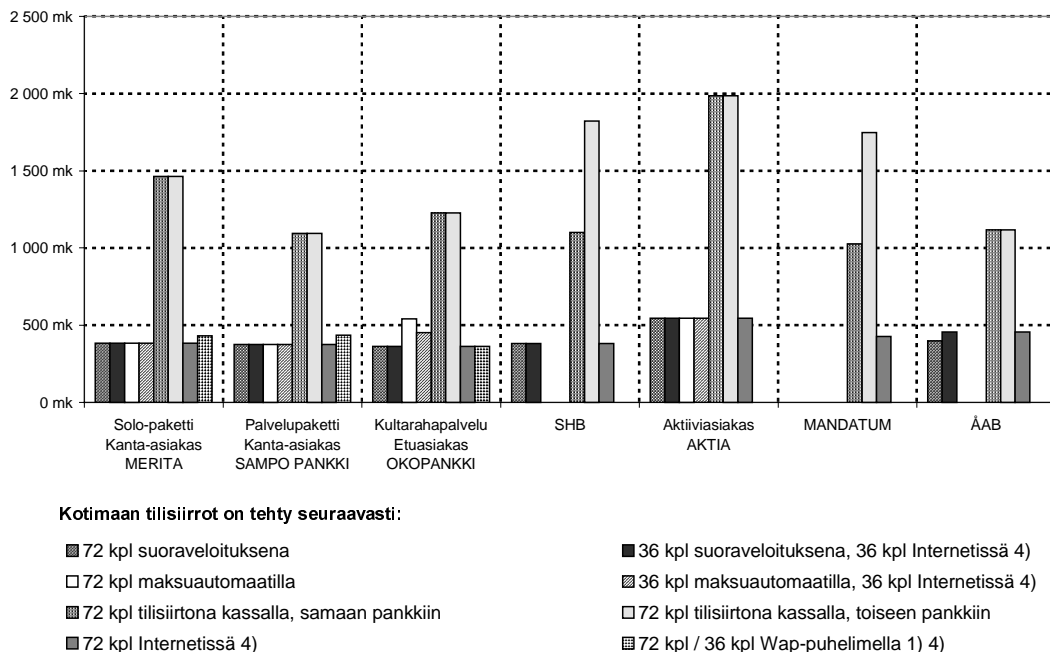
Esimerkkiopiskelija esitellään kuviossa 8. Hän hoitaa kotimaan- ja ulkomaanmaksuliikeasiansa *edullisimmillaan* noin 360 mk:lla/vuosi Okopankissa, kun hän hoitaa kotimaanmaksunsa *suoraveloituksella, Internetissä tai WAP-puhelimella* ja on Okopankin etuasiakas. Sampo Pankissa vastaava kotimaanpalveluiden kokonaisuus maksaa vuositasolla noin 15 mk enemmän. Okopankin etuasiakkaille kertyviä bonuksia, jotka kertyvät eri pankkipalvelujen kokonaisuuden käytön perusteella, ja joita voi käyttää muun muassa palvelumaksuihin, ei myönnetä opiskelijan tässä esitetyn kokonaisuuden perusteella. *Kallein* tapa hoitaa koti- ja ulkomaanpalvelut vuositasolla maksaa miltei 2.000 mk Aktiassa, jos jokin kotimaantilisiirto tehdään *toimihenkilöpalveluna kassalla*.

Esimerkkiperheet esitellään kuvioissa 9 ja 10. Nuorella perheellä on myös ulkomaanmaksuliikennettä. Perheiden *kotimaanmaksuliikkeen* voi hoitaa pankkipalvelumaksujen osalta *ilmaiseksi Internetin* välityksellä Meritassa, SHB:ssa, Aktiassa ja Mandatumissa. Nuoren perheen kotimaanmaksuliike maksaa *kalleimmil-*

laan 4.500 ja vanhan perheen maksuliike 3.600 mk silloin, kun kaikki laskut maksetaan käteisellä SHB:n konttorissa. Koti- ja ulkomaanasioden hoito maksaa nuorelle perheelle vuoden aikana kalleimmillaan yli 6.000 mk (150 kotimaanmaksua käteisellä kassalla SHB:ssa) ja halvimmillaan alle 1.000 mk (150 kotimaanmaksua suoraveloituksena Okopankissa²⁵). Vanha perhe hoitaa koti- ja ulkomaanasiansa kalleimmillaan 4.200 mk:lla (120 kotimaanmaksua käteisellä kassalla SHB:ssa) ja halvimmillaan hieman yli 400 mk:lla (120 kotimaanmaksua suoraveloituksena, Internetin tai maksupalvelun välityksellä tai maksuautomaatilla) Meritassa tai Mandatumissa.

Eläkeläinen tekee edellä mainittujen kotimaanmaksujen lisäksi luottokorttinoitoja ulkomailla. Eläkeläisen maksutottumusten tyyppinen talous esitetään kuviossa 11. Vertailun vuoksi myös tässä on laskettu Internetin käytön kustannus. Kotimaan maksutoimeksiantoihin kuuluu *kalleimmillaan* 1.800 mk vuodessa, kun kaikki maksut maksetaan käteisellä kassalla SHB:ssa. Kotimaanmaksut voi hoitaa *ilmaiseksi suoraveloituksella* kaikissa pankeissa lukuunottamatta Mandatumia, *kuitittomalla maksupalvelulla* Meritassa avainasiakkuutensa perusteella, Aktiassa ja ÅAB:ssa, *maksuautomaatilla* Meritassa, Sampo Pankissa ja Aktiassa ja *Internetin välityksellä* Meritassa, Sampo Pankissa, SHB:ssa, Aktiassa ja Mandatumissa. Eläkeläisen vuoden aikana käyttämät koti- ja ulkomaanpalvelut ovat edullisimmillaan kokonaan ilmaisia, kun kotimaantilisiirrot tehdään suoraveloituksella Oko-pankissa. Miltei yhtä edullista on maksaa maksuautomaatilla tai Internetin välityksellä Okopankissa.²⁶

Kuvio 8. **Opiskelija, koti- ja ulkomaanmaksuliikepalvelut eri pankeissa, kokonaishinta mk/vuosi**

Viitteet 1) ja 4) ks. kuvio 11.

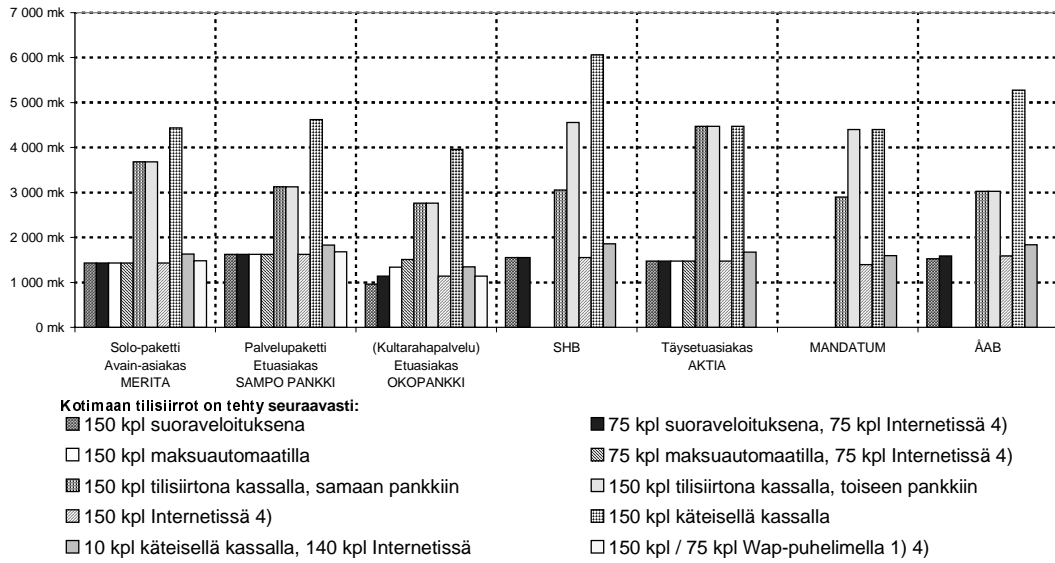
Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

²⁵ Nuori perhe saa kokonaisasiakkuutensa perusteella bonusta eli alennusta palvelumaksuista lähes 500 mk Okopankissa.

²⁶ Eläkeläisen bonus eli Okopankin myöntämä alennus palvelumaksuista on noin 350 mk.

Kuvio 9.

Nuori perhe, koti- ja ulkomaanmaksuliikepalvelut eri pankeissa, kokonaishinta mk/vuosi

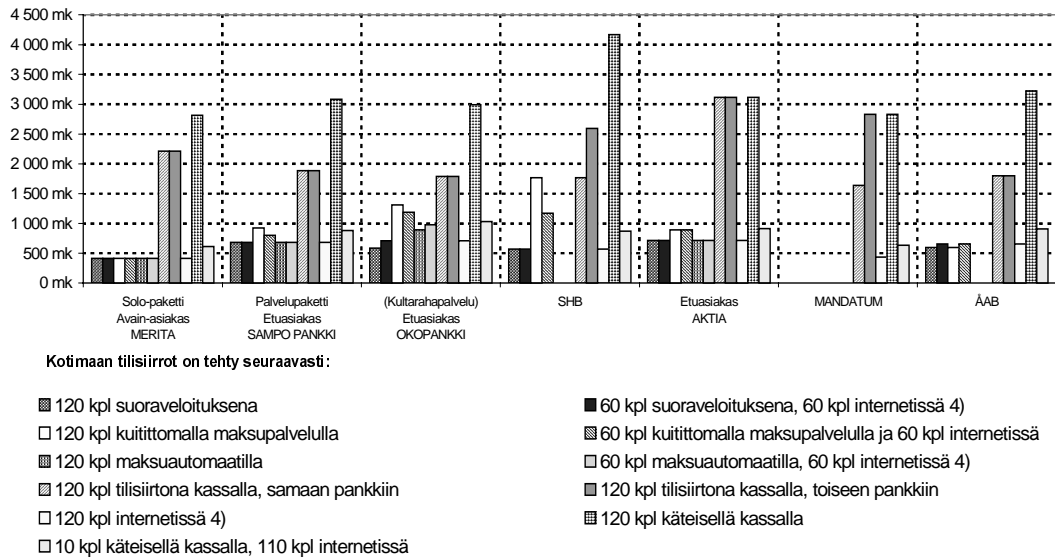

Viitteet 1) ja 4) ks. kuvio 11.

Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

Kuvio 10.

Vanha perhe, koti- ja ulkomaanmaksuliikepalvelut eri pankeissa, kokonaishinta mk/vuosi

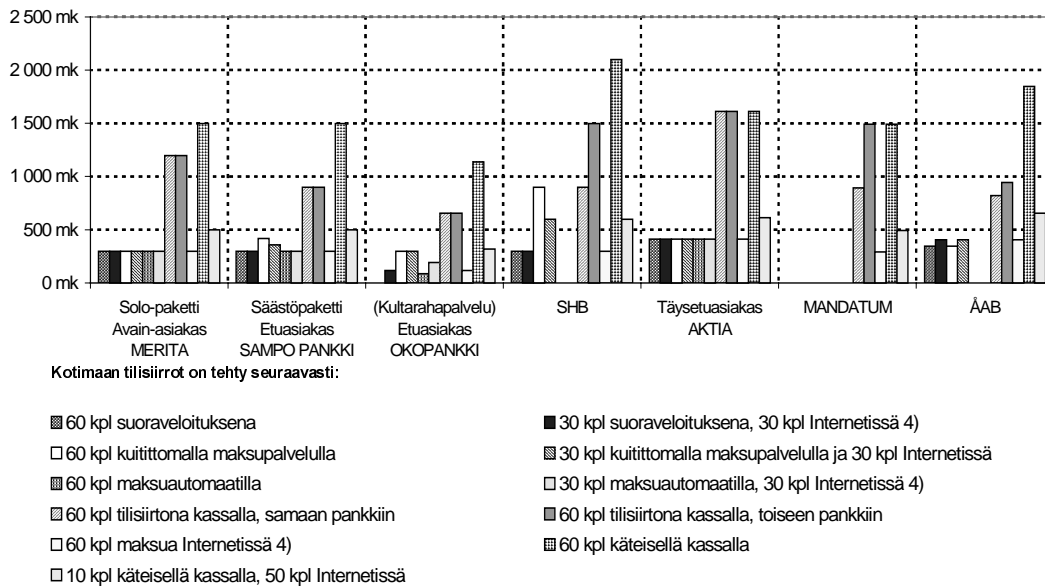

Viitteet 1) ja 4) ks. kuvio 11.

Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

Kuvio 11.

Eläkeläinen, koti- ja ulkomaanmaksuliikepalvelut eri pankeissa, kokonaishinta mk/vuosi

1) Lisäksi teleoperaattorin palvelumaksut ja linjakustannukset

4) Lisäksi pääte- ja operaattorikustannukset

Lähde: Pankkien Internet-sivut ja palveluesitteet

Eniten asiakkaan vuositasolla maksamaan kokonaishintaan vaikuttaa kotimaanmaksujen maksutapa. Kalleinta on maksaa laskuja pankkien kassalla käteisellä tai tilisiirtona. Halvinta on laskunmaksu suoraveloituksella, Internetin välityksellä tai maksuautomaatilla. Ulkomaanmaksujen maksutapa ei juurikaan vaikuta kokonaishintaan. Maksutavasta riippuen on havaittavissa nimenomaan pankkien sisäisiä hintaeroja. Samalla maksutavalla pankkien väliset erot ovat melko pieniä. Toisaalta asiakkaan pankkiasioiden kokonaisarvo tai asiakkaan ikä saattaa oikeuttaa hinnanalennuksiin tai ilmaispalveluihin. Jossain tapauksissa esimerkkitapauksen kokonaismaksupalvelusta vuoden aikana kertyneet palvelumaksut hyvitetään kokonaan, joten maksupalvelu on ilmaista (esimerkiksi eläkeläisen kokonaismaksupalvelu Okopankissa suoraveloitusta käyttäen on ilmaista kertyneiden bonusten ansiosta).

4.2 Piilohinnoittelu

Pankit ovat hinnoitelleet maksuliikepalveluita eksplisiittisesti vasta 1990-luvun alkuvuosista alkaen. Ennen palvelukohtaisten hinnastojen käyttöönottoa pankit perivät palveluista kertyneitä kustannuksia muilla keinoin, ns. piilohinnoittelun kautta. Seuraavissa kappaleissa käsitellään piilohinnoitteluun sisältyviä tuottoja, joita ovat anto- ja ottolainauksen korkoeroista syntyvät tuotot, sekä maksunvälityksessä tapahtuneista viipeistä aiheutuvat (float) tuotot. Piilohinnoittelusta kertyvät tuotot ovat osittain pienentyneet pankkitoiminnan sääntelyn poistuttua ja kilpailun lisääntyneenä. Hinnoittelumekanismina piilohinnoittelu on kyseenalainen, koska pankkiasiakkaiden on vaikeaa havaita tai laskea kuluttamastaan palvelusta aiheutuneita todellisia kustannuksia ja siten vertailla eri vaihtoehtoja keskenään.

Piilohinnoittelu voi toisaalta verotussyistä olla sekä pankin että asiakkaan kannalta kannattava vaihtoehto. Käyttelytileille maksettava korko on tällä hetkellä veronalaista tuloa, mutta maksuliikepalvelut ovat asiakkaille arvonlisäverottomia. Asiakkaan kannalta on kannattavaa vähentää korkotuotoista maksuliikepalveluista aiheutuneet kulut, jolloin verotettava korkotuotto ja sitä kautta vero vähenevät. Tarkan (1995) mukaan tilanteessa, jossa talletuksille maksettava korko on veronalaista, mutta maksuliikepalvelu on verotonta, pankeilla on taipumus palkita asiakkaitaan ilmaisilla pankkipalveluilla sen sijaan, että ne myöntäisivät korkoa talletuksille. Tarkan (1995) analyysin tuloksen mukaan markkinoilla vallitsee kilpailevien pankkien keskinäinen tasapaino,²⁷ jossa talletuksille ei makseta korkoa eikä palvelumaksuja peritä.

4.2.1 Maksuliikepalvelut ja ristisubventio

Pankkitoiminnassa suuri osa operatiivisista kuluista on katettu anto- ja ottolainauksen korkoeroista syntyvillä tuotoilla (interest rate spread). Ristisubventio on osa piilohinnoittelua. Pankit voivat kannattavasta asiakassuhteesta kertyvän marginaalin turvin kattaa muiden asiakassuhteiden kustannuksia. Maksuliikepalvelut ovat kannattaville asiakkaille alihinnoiteltuja eli lähes tai kokonaan ilmaisia. Palvelukohtaisten hintojen merkitys on enemmänkin ohjaileva eli niiden avulla voidaan vähentää eräiden palveluiden käyttöä.

Edullisia palvelumaksuja arvostavat lähes kaikki pankkien maksuliikeasiakkaat. Maksuliikepalvelut ovat peruspalveluita, mutta hintojen palvelukohtaisuus voi tehdä vähävaraisen asiakkaan maksuliikenteen hoidon kokonaishinnan kohtuuttoman suureksi asiakkaan talletamiin ja siirtämiin tai hänelle siirrettyihin varoihin nähden. Toisaalta pankkien olisi saatava katettua jokaisen asiakkaan kustannukset.

Erilaiset asiakkaat pitävät matalakorkoisilla maksuliikepalveluihin käytettävillä käyttelytileillään erilaisia talletussaldoja. Tilin saldo osoittaa pankeille muun muassa asiakkaiden todellisen maksukyvyyn ja esimerkiksi sen, millaisia palvelumaksuja pankeilla on mahdollisuus periä kyseisiltä asiakkailta. Käyttelytileille myönnettävää korkotuottoa arvostavat tyypillisesti ne asiakkaat, joilla on suuria talletuksia tileillään. Korkotuotot riippuvat asiakkaan talletuksen markkamäärästä ja voivat asiakaskohtaisesti olla nolla markkaa tai jopa kymmeniä tuhansia markkoja vuodessa.

Pankki toimii siten että se perii markkinakorkoja korkeampaa korkoa antolainauksesta ja myöntää markkinakorkoja matalampaa korkoa maksuliikkeen hoitoon käytettäville talletustileille. Markkinakorkojen nousu heijastuu yleensä nopeammin luotto- kuin talletuskorkoihin, koska talletuskorot ovat harvemmin kuin luottokorot sidottuja markkinakorkoihin. Pankki voi vaikuttaa varainhankintansa kustannuskehitykseen ja saamallaan lisähyödyllä mahdollisesti kattaa maksuliikkeen liittyviä kustannuksia.²⁸

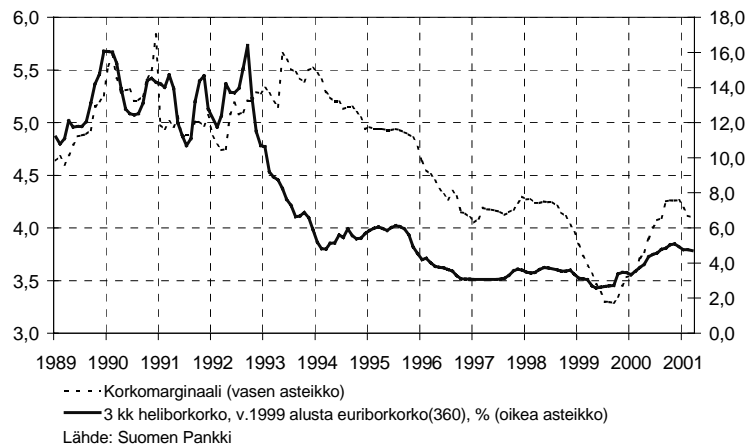
Pankkien maksuliikepalveluihin liittyy erityisesti **talletusmarginaali** eli markkina- ja talletuskorkojen välinen ero. Talletusmarginaali on osa **kokonaismarginaalista** eli pankkien luotto- ja talletuskorkojen välisestä erosta.

²⁷ Tällaisen ns. rajasaldon suhtautumista nykyisin käytössä oleviin palvelupakettijärjestelmiin ei tarkastella tässä selvityksessä vaan jätetään tulevaisuuden tutkimuskohteeksi.

²⁸ Ks. myös 4.2.2 Koronmääräytymisperuste.

Kuvio 12.

Talletuspankkien kokonaismarginaali ja 3 kk:n euribor (helibor) vuosina 1989–2000

Kuvio 12 esittää kokonaismarginaalin eli pankkien keskimääräisen luotto- ja talletuskorkojen välisen eron sekä 3 kk:n euriborkoron (aiemmin helibor)²⁹ kehitystä. 1990-luvun alkuvuosina kokonaismarginaali oli korkea, mutta silloinen pankkikriisi aiheutti jo sinänsä lisäkustannuksia pankeille. Kokonaismarginaalit ovat kilpailun lisääntyessä pienentyneet vuodesta 1994 lähtien. Korkotaso nousi selvästi vuoden 2000 aikana. Myös kokonaismarginaalit kasvoivat. Käyttelytilien korot nousivat siitä huolimatta vain vähän. Koska markkinakorot nousivat, myös talletusmarginaalit kasvoivat vuoden 1999 alusta vuoden 2000 loppuun asti voimakkaasti lähes kaikissa pankeissa. Käyttelytiliasiakkaiden osalta pankkien talletusmarginaali ja siitä pankeille syntyvät tuotot ovat korkeimmillaan, koska käyttelytiliasiakkaille maksettava korko on pienin talletustileille maksettavista koroista.

Talletuskorkoihin kohdistuneen, vuoden 2000 kesäkuussa voimaanastuneen verouudistuksen myötä kaikki korkotuotot ovat nykyään veronalaisia. Talletuskorot olivat aiemmin verovapaita, jos niille maksettava korko oli enintään 2 %. Käyttelytilien korot ovat sen jälkeen nousseet hieman, mutta varsinaista pankkien keskinäistä käyttelytileihin kohdistuvaa talletuskilpailua ei verouudistuksesta huolimatta vielä ole käynnistynyt.

Pankit hyötyivät markkina- ja talletuskorkojen erosta epäsuorana maksuliikkekustannusten perimiskeinona enemmän 1980- ja 1990-luvun vaihteessa kuin 1990- ja 2000-luvun vaihteessa. Kokonaismarginaalit olivat vuonna 2000 pitkältä aikaa jälleen kasvussa. Markkinakorkojen laskiessa vuoden 2000 lopulla kokonaismarginaalit kuitenkin kääntyivät laskuun. Pankkien kesken lisääntyvä talletuskilpailu supistaisi kokonaismarginaaleja pitkällä aikavälillä. Pankkien ristisubvention kautta saavuttamien tuottojen käsitteleminen tässä selvityksessä joudutaan sivuuttamaan, koska pankkien maksuliikkeeseen kohdistuvista sisäisistä kustannuksista ei ole tietoa.

²⁹ Voidaan ajatella, että pankin näkökulmasta asiakkaan talletuskoron vaihtoehtokustannus on lyhyt markkinakorko eli esimerkiksi kolmen kuukauden euriborkorko (aiemmin helibor).

4.2.2 Koronmääräytymisperuste

Yksityisasiakkaiden käyttelytilikorko on sidottu yleisimmin pankin omaan primekorkoon kaikissa pankeissa Mandatumia lukuunottamatta. Primekorkoa muutettaessa myös tilien korkoja muutetaan vastaavasti. Miltei kaikissa pankeissa koronmaksu on lisäksi porrastettu. Jotkut pankit maksavat korkoa vasta, kun tietty saldo asiakkaan tilillä ylittyy. Toisaalta Sampo Pankissa kanta-asiakas saa tililleen korkeamman koron kuin muut asiakkaat.

Osa pankeista hyötyy maksaessaan käyttelytileille korkoa kuukauden alimman saldon mukaan. Tällöin asiakkaan tilin päiväsaldon ja alimman saldon välille muodostuu erotus, ja pankit kattavat käyttelytiliasiakkaiden kustannuksella epäsuorasti maksuliikkeen kustannuksia. Pankit määrittelevät käyttelytileille maksamansa koron ja koronmääräytymisperusteet asiakaskohtaisissa tiliehdoissa. Aiemmin luotottomien tilien koronmaksu määräytyi yleensä kuukauden keskimääräisen saldon perusteella. Nykyään aiheutuu siis tiliehtoihin piilotettu palvelumaksu, koska asiakkaat ”menettävät” korkoa käyttelytilillään. Luotottomiin talletustileihin sovellettavat korot ovat tällä hetkellä edelleen matalalla tasolla, joten koronmääräytymisperusteiden vaikutus asiakkaalle jää kuitenkin melko pieneksi. Tilanteesta kärsii eniten asiakas, jonka käyttelytilin saldo on suurimmillaan kuukauden alussa ja saldo kulutetaan kokonaisuudessaan kuukauden aikana. Jos asiakkaan tilin saldo käytetään kokonaan kuukauden aikana, ei korkoa makseta lainkaan. Suomalainen talletusasiakas käyttäytyy kuitenkin tyypillisesti niin, että vain osa asiakkaan tilin saldosta on käytössä maksuliikenteen hoitoon ja toinen, melko suuri osa säilyy tilillä eräänlaisena vararahastona. Vararahaston suuruus riippuu esimerkiksi asiakkaan tuloista sekä kulutus- ja sijoitustottumuksista.

4.2.3 Maksunvälitysviipeestä syntyvä korkotuotto (float)

Pääosa pankkien kotimaisesta maksujenvälityksestä koostuu tilisiirroista, joita Pankkiyhdistyksen tilastojen mukaan oli miltei 550 miljoonaa kappaletta vuonna 2000. Tilisiirrossa pankki siirtää maksumääräyksen antajan toimeksiannosta maksun määrän saajan pankkitilille. Tilisiirtomaksujen lisäksi pankkien maksujärjestelmässä välitetään muun muassa pankkikorttimaksuja. Maksujenvälityksen katteensiirtoperiaatteet on neuvoteltu rahalaitosten kesken ja ne eroavat maksutapahtumatyypeittäin. Viipeistä maksuliikenteessä aiheutuu mahdollisesti tappioita eli korkomenetyksiä asiakkaalle. Pankkien maksujenvälitykseen kuluvaa aikaa on rajoitettu ja asiakkaan suojaa parannettu sekä maksujenvälitykseen liittyvien ehtojen muutoksella että pankkien arvopäiväkäytäntöihin puuttamalla.

Suomen Pankkiyhdistyksessä valmisteltujen, 1. päivästä kesäkuuta 1996 alkaen voimassa olleiden maksujenvälityksen yleisten ehtojen mukaan maksu kirjataan saajan tilille viimeistään maksajan tilin veloituspäivää seuraavan toisen pankkipäivän kuluessa, jos maksajan ja saajan tilit ovat eri pankissa tai pankkiryhmässä. Jos maksajan ja saajan tilit ovat samassa pankissa tai samassa pankkiryhmässä, maksu kirjataan saajan tilille viimeistään veloituspäivää seuraavan pankkipäivän kuluessa.

EU-direktiiviin (97/5/EC) pohjautuva tilisiirtolaki tuli Suomessa voimaan elokuussa 1999. Tilisiirtolain soveltamisala Suomessa koskee sekä Euroopan ta-

lousalueeseen (ETA)³⁰ kuuluvien valtioiden rajat ylittäviä maksuja että kotimaan-tilisiirtoja. Tilisiirtolaki vahvisti kotimaanmaksujen välityksen yleisiä ehtoja, mutta vaikutti pääasiassa ulkomaanmaksujen välityksen arvopäiväkäytäntöihin. Maksumääräyksen antajan laitoksen on tilisiirtolain mukaan maksettava tilisiirron varat saajan laitoksen tilille sovitussa määräajassa.

Arvopäiväkäytäntö on erilainen eri pankeilla ja se voi vaihdella samassakin pankissa tilimuodon mukaan. Arvopäivä on määriteltävä jo ennen maksumääräyksen lähettämistä. Jos määräajasta ei kuitenkaan ole sovittu, markkamääräinen kotimaan tilisiirto on maksettava saajan laitoksen tilille viimeistään maksumääräyksen hyväksymispäivää seuraavana pankkipäivänä. Ulkomaan rahan määräinen kotimaan tilisiirto ja ETA-tilisiirto on puolestaan maksettava viimeistään maksumääräyksen hyväksymispäivää seuraavana viidentenä pankkipäivänä. Saajan pankin on välitettävä tieto maksun arvopäivästä asiakkaalleen ymmärrettävässä muodossa. Arvopäivän avulla ei määritellä sitä, milloin varat ovat saajan tilillä. Kotimaan tilisiirroissa arvopäivä tarkoittaa yleensä päivää, josta alkaen tilille tulleille varoille maksetaan korkoa, tai päivää, johon saakka tililtä pois siirretyille varoille maksetaan korkoa.

Pankki välttyy maksamasta korkoa ”välityksessä” oleville varoille. ”Float” on englanninkielinen termi laskennalliselle tulolle, joka kertyy ajanjaksoilla, jolloin tilisiirron määrä ja mahdollisesti kulut on veloitettu maksun lähettäjän tililtä, mutta maksu ei ole saapunut saajan tilille. Pankit sijoittavat matkalla olevat varat markkinoille ja rahoittavat osan maksuliikenteen kustannuksistaan yliyön lainamarkkinoilta saamallaan korkotuotoilla. Korkotuotto pankille on käytännössä ollut riippuvainen siirrettävän rahamäärän suuruudesta, rahan hallussapidon ajanjakson pituudesta sekä todellisesta korkotasosta. Yksityis- ja yritysasiakkaille maksuviipeestä aiheutuu erilaisia seuraamuksia koti- ja ulkomaanransaktioiden arvosta riippuen. Yritysasiakkaat voivat myös yleensä neuvotella itselleen maksuliikesopimuksia edullisemmin ehdoin kuin yksityisasiakkaat. Asiakkaan on vaikeaa selvittää maksuliikkeeseensä liittyvän floatin kustannusvaikutusta.

Maksuliikkeen kustannusten kattaminen float -hyötyjen kautta on vähentynyt, koska yleinen korkotaso on matalampi kuin esimerkiksi 1990-luvun alkupuolella. Maksujenvälitys on muun muassa teknisten innovaatioiden ansiosta nopeampaa, lisäksi maksun siirtoon maksajalta saajalle kuluva aikaperiodi on edellä mainitun sääntelyn avulla rajoitettu. Kotimaan maksuliikenteessä maksun määrä on käytännössä seuraavana päivänä perillä asiakkaan tilillä vastaanottavassa pankissa, kun maksu välitetään toiseen pankkiryhmään. Kun maksunvälitys tapahtuu pankkiryhmän sisäisesti, maksu on jo samana päivänä perillä.

5 Tulevaisuuden näkymiä

Kilpailu niin ottolainaus- kuin maksuliikepalvelujenkin tarjonnassa on lisääntynyt kilpailun esteiden purkamisen myötä ja uuden pankkiteknologian ansiosta. Tiedon keruun ja käsittelemisen sekä jakelun kustannukset ovat pienemmät kuin aiemmin, joten taloudellinen alalletulon este on pienentynyt.

Innovatiivinen toiminta yksin tai yhteistyössä kilpailijoiden kanssa sekä toimintojen laajentaminen uusiin, mahdollisesti tuottavampiin palveluihin voi tuottaa

³⁰ ETA-valtioita ovat EU:n, Islannin, Liechtensteinin ja Norjan valtiot.

synergiaetuja. Esimerkiksi investointipankkitoiminta voi olla kannattavampaa, jos asiakkaalle voidaan tarjota sen lisäksi myös maksuliikepalveluita. Maksujärjestelmä on verkosto, johon liittyville on sitä enemmän hyötyä verkostosta mitä enemmän siinä on jäseniä.

Pankkipalveluja muistuttavia tuotteita tarjoavat jo muun muassa vakuutusyhtiöt ja jäseniltään varoja vastaanottavat osuuskaupat. Osuuskuntamuotoisen vähittäiskauppaliikkeen harjoittama ottolainauttoiminta eli säästökassatoiminta ei kuitenkaan edellytä luottolaitostoinnasta annetun lain mukaista toimilupaa, koska toiminta kohdistuu pelkästään jäseniin ja vastaanotetut varat määritellään jäsensijoituksiksi. Muut kuin talletuspankit ja osuuskuntamuotoiset vähittäiskauppaliikkeet eivät nykyisen laintulkinnan mukaan saa vastaanottaa takaisinmaksettavia varoja asiakkailtaan. Luottolaitostoinnasta annetun lain muutosehdotusta käsitellään kuitenkin parhaillaan. Pankkipalvelutyöryhmä ehdotti tammikuussa 2001 valtioneuvostolle luovutetussa mietinnössään, että yleisövarojen vastaanottaminen ja asiakastilit tulisi sallia rajoitetusti myös muille kuin talletuspankeille ja säästökassoille. Ehdotuksessa mainitaan muun muassa, että maksuliikeyhteisön käsite sisällytettäisiin luottolaitostoinnasta annettuun lakiin. Maksuliikeyhteisö olisi luottolaitos, joka voisi harjoittaa maksujenvälitystä ja laskea liikkeeseen sähköistä rahaa.

Uudet alalietulijat voivat myös osallistua vain tiettyyn tuotteen arvoketjun vaiheeseen ja näin ottaa itselleen osan tuotoista. Internet-asiointikeskukset, jotka tarjoavat mobiiliportaaleja³¹ Internet-sivuillaan (esimerkiksi Sonera Plaza) on kehittänyt palvelukokonaisuuden, jossa asiakas saa päivittäisasiointinsa liittyvät finanssipalvelut eli (Sonera Plazan) tili- sekä maksu- ja korttipalvelut keskitetysti yhdestä paikasta. Tiliin ja maksuliikkeen hoitoon liittyvät palvelut toteutetaan yhteistyössä pankin (Osuuspankkiryhmän) kanssa. Kilpailukeinona ovat mahdollisesti nykyisille käyttely- ja määräaikaistileille maksettavia korkoja korkeammat korot. Asiakkaalle muodostuva lisäetu on sähköisen kaupankäynnin, verkkopankki- ja finanssipalveluiden sekä median ja viihteen yhdistäminen.

Maksuliikepalvelut kehittyvät jatkuvasti ja tulevaisuudessa kyseiseen palvelumääritelmään sisältyy todennäköisesti yhä uusia innovaatioita. Elektronisen laskituksen myötä asiakkaiden keskinäiseen maksuliikenteeseen on tullut teknisiä uudistuksia. Humphreyn et al. (1998) mukaan elektronisten maksujen kustannukset ovat ainoastaan noin kolmannes tai puolet manuaalisten ei-käteismaksujen kustannuksista. Elektronisia pankkipalveluita tarjotaan Suomessa toistaiseksi edullisesti, mutta hinnoitteluperiaatteet saattavat muuttua, koska vaarana on, että pankit myyvät näitä palveluita alihintaan. Näin ollen elektronisten pankkipalveluiden kysyntä saattaa olla nyt suurempaa kuin jos palvelut olisi hinnoiteltu kustannuksiaan vastaavasti. Elektronisten palveluiden kysyntä tuskin kuitenkaan vähenee, sillä hintojen nousu välittyy yleensä melko tasapuolisesti kaikkiin palveluihin.³²

³¹ Yhden osapuolen keskitetysti hallinnoima kolmansien osapuolien palveluja ja tietoja tarjoava kokonaisuus Internetissä tai mobiilidomainissa.

³² Hinnoittelun edullisuutta tallettajien kannalta tarkasteltaessa on huomattava, että rajakustannushinnoittelu ei ole maksuliikepalvelujen hinnoittelun yhteydessä mahdollinen järjestelmä. Rajakustannushinnoittelu ei ole vertailukohtanakaan käytettävissä siinä tapauksessa, että (raja-) eli palvelukohtaiset hinnat ovat pienet ja pääosa kustannuksista muodostuu maksujärjestelmän ylläpidon kustannuksista. Tehokkuustarkasteluun olisi siis otettava toinen näkökulma. Olisi syytä tarkastella, miten päästäisiin lähimmäs Ramsey-hinnoittelua eli tehokasta hintadiskriminaatiota, jolloin kiinteät kustannukset perittäisiin pääosin sellaisilta asiakkailta, joiden kysynnän hintajousto olisi pieni. Tämä tarkastelu sivuutetaan tässä ja jätetään tulevaisuuden tutkimuksen kohteeksi.

Viimeisin esimerkki hinnankorotuksista ovat Osuuspankkien vuosien 2000 ja 2001 vaihteessa voimaantulleet uudet palvelumaksut. Suurin korotus oli Internet-pankin kuukausimaksussa ja konttorista tilattavan tiliotteen hinnassa. ÅAB puolestaan alkaa periä palvelumaksua pienistä automaattinostoista. Euron vuoksi pankit aikovat tehdä vain pieniä pyöristyksiä.

6 Yhteenveto

Maksuliikepalvelut olivat 1980-luvun loppupuolelle saakka näennäisesti ilmaisia, koska palveluiden hinnoittelumekanismineen olivat pelkästään asiakkaan vaikeasti havaittavissa olevat korkomarginaali sekä maksuliikkeen viipeistä aiheutuneet float-tuotot. Kilpailuolosuhteiden kiristyessä pankit ovat olleet pakotettuja muuttamaan hinnoitteluaan läpinäkyvämmäksi. Asiakkaiden on nykyisten palveluhinnastojen avulla helpompaa arvioida maksuliikepalvelujen hintaa sekä vertailla eri tuotteita keskenään kuin ennen. Toisaalta maksuliikkeen palvelukohtaiset hinnastot eivät sinällään anna oikeaa kuvaa kustannuksista, koska asiakkaat ovat oikeutettuja erilaisiin alennuksiin pankkipalvelujensa yhteiskäytön perusteella.

Tämän selvityksen esimerkkilaskelmien perusteella voidaan todeta, että kotimaanmaksujen maksutapa vaikuttaa eniten asiakkaan vuositasolla maksamaan kokonaishintaan. Eri palvelumuotojen hinnoitteluhierarkia eri pankeissa on sama: kalleinta on maksaa laskuja pankin kassalla joko käteisellä tai tilisiirtona. Konttoripalvelusta riippumattomien maksutapojen käyttäminen alentaa hintaa. Hinnat eroavat eräiden palveluiden osalta jonkin verran pankkien välillä, mutta suurimpien pankkien välillä hintaerot ovat pieniä. Tulokset ovat kiinnostavia, mutta jää edelleen selvittämättä, ovatko eri palvelumuotojen ja eri asiakastyypin väliset hintasuhteet oikeat. Pankeille eri asiakastyypeistä kertyvät voitot jäävät selvittämättä, koska pankkien sisäisistä maksuliikekustannuksista ei ole tietoa.

Maksuliikepalvelujen hinnoittelulla ohjataan selkeästi kysyntää pankkien tarjonnan kannalta kustannustehokkaaseen suuntaan. Konttoriverkon supistumisen ja asiakkaalle henkilökohtaisesti konttorissa välitettyjen maksuliikepalvelujen hinnoittelun kallistumisen myötä asiakkaat totutetaan käyttämään vaihtoehtoisia, maksuliikenneteknologian tarjoamia uusia maksuliikepalveluita.

Pankin asiakaskohtainen hinnoittelu alentaa maksuliikepalvelujen hintaa, jos asiakkaalla on tarpeeksi talletuksia ja esimerkiksi käsiteltäviä maksuliiketoimeksiantoja tietyssä pankissa. Maksuliikepalvelut ovat ilmaisia, kun asiakkaalla on tarpeeksi suuri talletus pankissa. Myös koron maksaminen käyttelytilisaldoille lisääntyy, kun talletukset pankkiin lisääntyvät. Esimerkiksi talletuksen koon mukaan porrastettuja talletuskorkoja ja talletuksen markkamäärään sidonnaisia alennettuja palveluhinnastoja esiintyy. Asiakas sitoutuu tiettyyn pankkiin ja hänen valintamahdollisuutensa pienenevät tältä osin. Jos pankkiryhmä ei tarjoa asiakkaalleen varsinaisia etuasiakasjärjestelmiä maksuliikepalvelujen keskittämisestä pankkeihinsa, se todennäköisesti kuitenkin tarjoaa muita etuisuuksia.

Lähteet

- Balto, D.A. (1995) **Payment Systems and Antitrust: Can the Opportunities for network Competition be Recognized?** Federal Reserve Bank of St. Louis. Review, Vol 77, Nro 6, 19–40.
- Cruickshank, D. (2000) **Competition in UK Banking: A Report to the Chancellor of the Exchequer.** Review of banking services in the UK, March 2000. http://www.bankreview.org.uk/final_report.html.
- ECB (European Central Bank) (2000) **EU Banks' Income Structure.**
- Guibourg, G. (1998) **Efficiency in the Payment System – A Network Perspective.** Sveriges Riksbank. Quarterly Review, Nro 3, 5–23.
- Handelsbanken (2000) **Yksityisasiakkaat / hinnasto.** (www.handelsbanken.fi)
- Humphrey, D. – Kim, M. – Vale, B. (1998) **Realizing the Gains from Electronic Payments: Costs, Pricing and Payment Choice.** Norges Bank. Arbeidsnotat, Nro 1, 1–24.
- IEIC (Institut européen interrégional de la consommation) (2000) **Bank Charges in Europe – Report for the European Commission** (Directorate-General Sanco). April 2000.
- IEIC (Institut européen interrégional de la consommation) (2001) **Bank Charges in Europe – Report for the European Commission** (Directorate-General Sanco). May 2001.
- Kontkanen, E. (toim.) (1996) **Pankkitoiminnan käsikirja.** Kirjayhtymä oy. Helsinki.
- Kontkanen, E. (1999) **Talletusmarkkinoille yhtäläiset toimintasäännöt.** Taloussanomien 27.9.99., 18–19.
- Lindberg, R. (1998) **Network Access and Market Entry in the Banking Industry – a Review of the Finnish Market.** Journal of International Banking, Vol 13, Issue 11 November.
- Lybeck, J. (1997) **Floaten i betalningssystemet.** Sveriges Riksbank. Penning- och Valutapolitik 3/4/1997, 26–40.
- Mandatum Pankki (2000) **Hinnastot: tilit ja maksut.** (www.mandatum.fi)
- McAndrews, J.J. (1997) **Network Issues and Payment Systems.** Federal Reserve Bank of Philadelphia. Business Review, 15–25.
- Merita Pankki Oyj (2000) **Hinnasto.** (www.merita.fi)

- Okopankki Oyj (2000) **Yksityishenkilöiden yleisimmät palvelumaksut.** (www.osuuspankki.fi)
- Pankkipalvelutyöryhmä (2001) **Ehdotus hallituksen esitykseksi luottolaitostoinnasta anne-tun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.**
- Pauli, R. (2000) **Payments remain fundamental for Banks and Central Banks.** Bank of Finland Discussion Papers, Nro 6.
- Radecki, L.J. (1999) **Banks' Payments-Driven Revenues.** FRBNY Economic Policy Review. 53–70.
- Siikala, K. (1992) **Kotitalouksien yleisimmät pankkipalvelumaksut.** Lokakuu 1992. Suomen Pankkiyhdistys, Helsinki.
- Siikala, K. (1993) **Kotitalouksien yleisimmät pankkipalvelumaksut.** Marraskuu 1993. Suomen Pankkiyhdistys, Helsinki.
- Siikala, K. (1994) **Yksityishenkilöiden pankkipalvelumaksuja.** Maaliskuu 1994. Suomen Pankkiyhdistys, Helsinki.
- Snellman, J. (2000) **Vähittäismaksuliikkeen muutos Suomessa 1990-luvulla.** Euro- ja Talous, Nro 3, 30–36.
- Suomen Pankkiyhdistys (1991) **Kotitalouksien yleisimmät pankkipalvelumaksut.** Syyskuu 1991. Suomen Pankkiyhdistys, Helsinki.
- Suomen Pankkiyhdistys (2000) **Tilastotietoja pankkien maksujärjestelmistä Suomessa 1990–1999.** Suomen Pankkiyhdistys, Helsinki.
- Suomen Kuluttajaliitto (1992) **Pankkipalvelujen hintavertailuraportti.** Maaliskuu 1992. Suomen Kuluttajaliitto ry, Helsinki.
- Säästöpankki Aktia Oyj (2000) **Palveluhinnasto yksityisasiakkaalle.** (www.aktia.fi)
- Tarkka, J. (1995) **Approaches to Deposit Pricing: A Study in the Determination of Deposit Interest and Bank Service Charges.** Bank of Finland Studies. Nro E:2.
- Tilastokeskus (2000) **Tulonjakotilasto 1998.** Tilastokeskus, Helsinki.
- Valori, V-P. – Vesala, J. (1998) **Talletussuoja uudistettu Suomessa.** Markka & talous 1/98, Suomen Pankki.
- Vesala, J. (1995) **Testing for Competition in Banking: Behavioral Evidence from Finland.** Bank of Finland Studies. Nro E:1.
- Walker, G. (2000) **United Kingdom – Bank Competition – The Final Outcome.** Financial Regulation Report. 4–14.

Ålandsbanken Abp (2000) **Yhteenveto palvelumaksuista ja tiliehdoista**
1.12.1999. (www.alandsbanken.fi)

Liite 1

Kanta-asiakkuus eri pankeissa

Asiakas saa raha-asioitaan keskittämällä esimerkiksi seuraavanlaisia etuja maksuliikepalveluista:

Aktia

Tuote	Perushinta	Täysetuasiakas	Etiasiakas
Pankki- ja automaattikortti/kk	20,-	0	0
Otto.-automaattinosto ³³	3,-	0	0
Otto.-automaattikysely ³³	3,-	0	0
Maksuautomaattitapahtuma	3,-	0	0
Maksu kassalla	20,-	10,-	10,-
Maksupalvelu/kk	30,-	0	15,-
Internet- ja puhelinpankki/kk	10,-	0	0

Merita

Tuote	Perushinta	Kanta-asiakas	Avainasiakas
Solo-paketti/kk ³⁴	10,-	5,-	0
Pankki- ja automaattikortti	0	0	0
Otto.-automaattinosto	0	0	0
Otto.-automaattikysely	0	0	0
Maksuautomaattitapahtuma	2,-	0	0
Maksu kassalla	20,-	20,-	20,-
Maksupalvelu			
Kuititon	4,-/lasku	2,-/lasku	0
Kuitillinen	9,-/lasku	7,-/lasku	5,-/lasku
Internet- ja puhelinpankki	Sis. Solo pakettiin	Sis. Solo pakettiin	Sis. Solo pakettiin
MasterCard-yhdistelmäkortti tai MasterCard/vuosi	300,-	240,-	240,-
MasterCard Gold-yhdistelmäkortti tai MasterCard Gold/vuosi	400,-	340,-	240,-
Electron kortti/vuosi	60,-	40,-	0

³³ Automaattinosto sekä automaattikysely säästöpankkien/paikallisosuuspankkien automaateilla toistaiseksi ilmainen.

³⁴ Ks. myös liite 3.

Sampo Pankki

Tuote	Perushinta	Kanta-asiakas	Etusiakas
Säästöpaketti ³⁵	0	0	0
OnLine-paketti/kk ³⁵	20,-	5,-	5,-
Palvelupaketti/kk ³⁵	40,-	10,-	10,-
Pankki- ja automaattikortti	0	0	0
Otto.-automaattinosto	0	0	0
Otto.-automaattikysely	0	0	0
Maksuautomaattitapahtuma	8,-	8,- ³⁶ /0 ³⁷	8,- ³⁶ /0 ³⁷
Maksu kassalla (käteisellä)	20,-	20,-	20,-
Maksupalvelu	8,-	2,-	2,-
Internet- ja puhelinpankki	20,-	10,-/pvm ³⁸	10,-/pvm

Okopankki

OP-ryhmän bonusjärjestelmän kautta kertyviä bonuksia voi käyttää useimpiin pankkipalvelumaksuihin ja siten saada hyvitystä hinnaston mukaisista palvelumaksuista.

Bonusten kertyminen ja niiden käyttöarvon jakautuminen

Volyyymi/mk*	Bonus/vuosi**	Mk/vuosi
30.000	300	36
50.000	500	60
75.000	750	90
100.000	1.000	120
150.000	1.500	180
200.000	2.000	240
300.000	3.000	360
400.000	4.000	480
500.000	5.000	600

* Talletukset ja luotot huomioidaan täysimääräisesti ja rahastosijoitukset 1/4-osalla alkuperäisestä merkintähinnasta. OP-Sijoitusrahastot, joista saa bonusta: osakerahastot, yhdistelmärahastot sekä korkorahastot.

** Aurumin osalta taulukon mukainen kertabonus/vakuutussopimus.

³⁵ Ks. myös liite 3.

³⁶ Jos asiakkaalla on OnLine-paketti.

³⁷ Jos asiakkaalla on Säästö- (enintään 5 tapahtumaa) tai Palvelupaketti.

³⁸ Edellyttää minkä tahansa palvelupaketin. Hintaan lisätään teleoperaattorin hinnaston mukaiset kulut.

Liite 2

Tapausesimerkit (2a),³⁹ kotimaanpalvelujen (2b) ja ulkomaanpalvelujen (2c) hinnoittelu

2a.

Oletukset esimerkkitalouksista pankkien asiakkaina, talous käyttää pelkästään sen pankin palveluita, josta hintatiedot kerätään:

Opiskelija:

- 25-vuotias
- pankkikortti, pankkikorttiin ladattava korttirahaominaisuus ja Visa-/MasterCard-kortti (ko. pankin tarjonnan mukaan), luottoraja 3.000 mk/kk
- maksaa vuodessa 72 laskua, maksaa 72 laskua joko kaikki Internetin välityksellä tai 36 laskua Internetin välityksellä, loput 36 yhdellä muista tämän esimerkin yhteydessä mainituista tavoista
- tarvitsee 12 maksusta verotus- ja kirjanpitolakepoisen kuitin ja tiliotteen pankista 12 kertaa vuodessa, kaksi kertaa tilattavan erillisen kuitin (Internetin kautta)
- tilimuotona käyttelytili, kanta-asiakas- tai bonusjärjestelmissä huomioitavien pankkipalvelujen yhteisarvo 20.000 mk
- käytävissä olevat tulot 56.100 mk/v, säännöllinen tilillepano kerran kk:ssa
- tekee luottokorttiston 500 euroa Visalla/MasterCardilla Ranskassa
- maksaa kaksi 300 euron laskua Saksaan
- saa yhden 1.000 euron maksun Belgiasta
- tekee maksutoimeksiannon käyttäen välityskanavana
 - Internet-pankkia,
 - suoraveloitusta,
 - maksuautomaattia,
 - tilisiirtoa kassalla ja
 - WAP-puhelinta

Esimerkin kaltainen opiskelija hoitaa 72 kotimaanmaksuaan ilmaiseksi suoraveloituksella Meritassa, Sampo Pankissa, Okopankissa, SHB:ssa, Aktiassa ja ÅAB:ssa (Mandatum ei tarjoa kyseistä palvelua) tai tilisiirtona Internetin välityksellä SHB:ssa, Aktiassa, Mandatumissa sekä myös Sampo Pankissa ja Okopankissa, missä opiskelija saa ikänsä puolesta pankin Internet-palvelun ilmaiseksi. Kaikki tapausesimerkit voivat hoitaa maksuliikkeensä ilmaiseksi suoraveloituksella samoissa pankeissa kuin opiskelija. Maksuautomaattitapahtumat ovat täysin ilmaisia Sampo Pankissa opiskelijan iän perusteella sekä Aktiassa opiskelijan iän ja aktiiviasiakkuuden perusteella. Kun esimerkin tyyppinen opiskelija maksaa palvelupaketeista tai erillisistä palveluiden käyttöoikeuksista 60–120 mk/vuosi, hän saa käyttää Internet-palvelua rajoituksetta myös Meritassa ja ÅAB:ssa. Meritan palvelupakettiin kuuluu myös rajaton maksuautomaattien käyttöoikeus (Okopankki veloittaa erikseen jokaisesta maksuautomaattitapahtumasta). SHB, Mandatum

³⁹ Esimerkkitalouksien tulotaso perustuu Tulonjakotilastoon 1998 (Tilastokeskus 2000).

ja ÅAB eivät tarjoa tilisiirtomahdollisuutta maksuautomaatilla. Internetin ja WAP-puhelimen käyttö edellyttää palvelun hyödyntämiseksi välttämättömien laitteiden käyttömahdollisuutta ja niiden käytöstä syntyy lisäksi ko. palveluntarjoajan hinnaston mukaisia kustannuksia sekä linjakustannuksia.

Ulkomaanmaksujen osalta pankkien hinnoittelukäytäntö on melko yhtenäinen. Euromaksusta veloitetaan Meritassa, Sampo Pankissa ja Okopankissa 40 mk/lähtevä maksu, kun maksumääräys on toimitettu pankkiin elektronisesti. Saapuvista ulkomaisista maksuista peritään myös 40 mk kaikissa pankeissa lukuunottamatta Mandatumia, jossa saapuvista ulkomaanmaksuista peritään 50 mk ja ÅAB:a, jossa saapuvista ulkomaanmaksuista peritään 35,67 mk. Luottokorttiyhdistiöt perivät hinnastonsa mukaiset maksut luottokorttien käytöstä, 500 euron käteisnosto Visalla/MasterCardilla ulkomailla maksaa 86,32 mk.

Nuori perhe:

- kaksi aikuista, kaksi lasta
- molemmilla aikuisilla pankkikortti ja yksi Visa-/MasterCard-kortti (ko. pankin tarjonnan mukaan), luottoraja 15.000 mk/kk, johon rinnakkaiskortti
- maksaa vuodessa 150 laskua, joista 35 kpl:sta tarvitsee verotus- ja kirjanpito-kelpoisen kuitin, tiliote pankista 12 kertaa vuodessa, kuusi kertaa tilattava erillinen kuitti
- tilimuotona molemmilla käyttelytilit, perheen kanta-asiakas- tai bonusjärjestelmissä huomioitavien pankkipalvelujen yhteisarvo 400.000 mk
- perheen käytettävissä olevat tulot 218.900 mk/v, säännöllinen tilillepano kaikille tileille kerran kk:ssa
- tekee 4 kpl luottokorttinosvoja 1.000 euroa/nostokerta Visalla/MasterCardilla Espanjassa ja Italiassa
- maksaa ulkomaanmaksun 700 euroa Belgiaan
- saa 10 kpl 1.500 euron maksua Saksasta
- tekee maksutoimeksiannon käyttäen välityskanavana
 - Internetiä,
 - suoraveloitusta,
 - maksuautomaattia,
 - tilisiirtoa kassalla,
 - WAP-puhelinta ja
 - käteismaksua kassalla

Esimerkin kaltaisen talouden WAP-puhelimen käytön kiinteät kustannukset (pankin osuus) ovat korkeimmillaan 180 mk vuodessa (Sampo Pankissa ja Okopankissa) ja halvimmillaan 48 mk (Meritassa, missä avainasiakkuuden perusteella saadaan palvelupaketti ilmaiseksi).

Vanha perhe:

- kaksi aikuista
- molemmilla pankkikortti ja Visa-/MasterCard-kortti (ko. pankin tarjonnan mukaan), luottorajat 5.000 mk/kk ja 10.000 mk/kk
- maksaa vuodessa 120 laskua, joista 15 kpl:sta tarvitsee verotus- ja kirjanpito-kelpoisen kuitin, tiliote pankista 12 kertaa vuodessa, neljä kertaa tilattava erillinen kuitti

- tilimuotona molemmilla käyttelytilit, kanta-asiakas- ja bonusjärjestelmissä huomioitavien pankkipalvelujen yhteisarvo 120.000 mk
- perheen käytettävissä olevat tulot 166.800 mk/v, säännöllinen tilillepano kaikille tileille kerran kk:ssa
- tekee 8 kpl luottokorttinosvoja 50 euroa/nostokerta Visalla/MasterCardilla Ruotsissa
- tekee maksutoimeksiannon käyttäen välityskanana
 - Internettiä,
 - suoraveloitusta,
 - maksuautomaattia,
 - tilisiirtoa kassalla,
 - käteismaksua kassalla ja
 - kuititonta maksupalvelua

Eläkeläinen:

- mies 70 v.
- pankkikortti ja Visa-/MasterCard-kortti (ko. pankin tarjonnan mukaan), luottoraja 5.000 mk/kk
- maksaa vuodessa 60 laskua, tarvitsee kuukausittain pankista lähetettävän tiliotteen
- tilimuotona käyttelytili, pankkipalvelujen yhteisarvo 300.000 mk
- käytettävissä oleva tulo 107.400 mk/v, säännöllinen tilillepano kerran kk:ssa
- tekee 2 kpl luottokorttinosvoja 500 euroa/nostokerta Visalla/MasterCardilla Espanjassa
- tekee maksutoimeksiannon käyttäen samoja välityskanavia kuin nuori perhe

2b.

Kotimaanpalvelujen hinnoittelu

Vähittäispankkien hinnoittelu

	MERITA	SAMPO PANKKI	OKOPANKKI	SHB	AKTIA	MANDATUM	ÅAB
PERUSPALVELUT							
Tili	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton
Pano omalle tilille (käteisenä tai tilisiirtona)	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton ¹⁶⁾
Nosto omalta tililtä konitorissa tai pankin automaatilla	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton ⁴⁾
Nosto vieraan pankin automaateilla, kpl	2,20	5,00	3,00	maksuton	3,00	maksuton ¹⁴⁾	maksuton ⁴⁾
MAKSUTOIMEKSIANTO							
Kuititon maksupalvelu	4,00	8,00 ^{4a)}	6,00	10,00 ^{8b)}	30 mk/kk ^{3a)}	n.a.	5,00
Kuitillinen maksupalvelu	9,00	n.a.	12,00	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Suoraveloitukseksi*	maksuton	maksuton ^{5a)}	maksuton	maksuton	maksuton	n.a.	maksuton
Maksuautomaateilla	2,00 ⁵⁾	8,00 ^{6a)}	3,00 ⁶⁾	n.a.	3,00	n.a.	n.a. ^{16b)}
Käteisellä kassalla	20,00	20,00	20,00	30,00	30,00	20,00 ⁸⁾	25,00
Tilisiirtona omien tilienväillä	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	maksuton	10,00
Tilisiirtona samaan pankkiin	***	***	***	10,00	20,00	10,00	10,00
Tilisiirtona toiseen pankkiin	***	***	***	10,00	20,00	20,00	10,00
Tilisiirtona kassalla	15,00	20,00 ^{6b)}	12,00	–	30,00 ^{8a)}	20,00	10,00
Pikasiirtona	75,00	65,00	80,00	60,00	90,00 ^{9a)}	50,00 ⁹⁾	50,00
Wap-puheelimella	4 mk/kk ^{1b)}	5 mk/kk ^{11a)}	6,00 mk/kk ^{15a)}	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
PUHELINPANKKI**							
Puhelinpalvelu	pvm ^{11b)}	pvm ^{11a)}	1,80 mk/min.+pvm ¹⁵⁾	n.a.	10 mk/kk	maksuton	n.a.
GSM-pankkipalvelu	1,95 ^{11b)}	2,50/tekstiviesti ^{11a)}	1,50/tekstiviesti ^{15b)}	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

	MERITA	SAMPO PANKKI	OKOPANKKI	SHB	AKTIA	MANDATUM	ÅAB
PÄÄTEPALVELU							
Internet-pankki	10,00 ^{1(b)}	0–40,00 ^{1(a)}	15,00 ¹⁽¹⁾	10,00	10 mk/kk	maksuton	5 mk/kk ^{4(b)}
Pankkiohjelma, kk	20,00 ^{1(b)}	n.a.	30,00 ¹⁽³⁾	10,00	10,00 ^{1(6a)}	10,00 ^{1(2a)}	5 mk/kk ^{4(b)}
KORTTIPALVELUT							
Eurocard/masterCard (vuosi)	300	2% käyttöraajasta ^{1(a)}	2% käyttöraajasta	n.a.	n.a.	10 mk/kk	n.a.
Visa (vuosi)	maksuton ²⁾	2,5% käyttöraajasta	2,5% käyttöraajasta	maksuton	20 mk/kk	n.a.	2,5% käyttöraajasta
Pankkikortti	maksuton	maksuton ^{1(b)}	maksuton ¹⁾	maksuton	20 mk/kk	n.a.	30 mk/vuosi
Rahakortti (ominaisuus/kortti)	30,00 ^{3(b)}	30,00 ^{2(a)}	30,00 ^{2(a)}	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Automaattikortti	maksuton	maksuton	50,00	maksuton	20 mk/kk	maksuton ¹⁽⁴⁾	30 mk/vuosi
Stockmann-pankkikortti	maksuton ³⁾	maksuton ^{3(b)}	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
PAKETTIHINTA							
Solo	10,00			n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Säästöpaketti		maksuton					
OnLine		20,00 ^{1(a)}					
Palvelupaketti		40,00 ^{1(b)}					

Merkkien selitykset ja alaviitteet liitteeseen 2b:

* Automaattinen maksupalvelu = suoraveloitus.

** Puhelinpalvelulla tarkoitetaan tässä tiliin liittyvät toimeksiantot mahdollistavia palveluita, pelkästään neuvontapalveluilla ei tässä tarkoiteta puhelinpankkia.

Puhelinpalveluista veloitetaan muilta osin samat palvelumaksut kuin konttoreissa.

GSM-tekstiviestillä voi tehdä tili- ja VISA-kyselyjä palvelua tarjoavissa sekä tilisiirtoja Okopankissa. GSM-pankkipalveluun ja puhelinpalveluun tarvitaan henkilökohtaiset tunnukset.

*** Tilisiirron hinnoittelu eroaa vain toimeksiantotavan perusteella.

1a) Lisäksi tilinhoitomaksu 12mk/kk.

1b) Edellyttää OnLine- tai Palvelupakettia.

1) Kultakortti-pankkikortti

2a) Lisäksi lataus automaattilla 2 mk/kerta, rahan palautus tilille 1 mk/kerta.

2b) Elokuun 15. Päivästä 2001 alkaen 5,95 mk/kk tai 11,89 mk/kk sen mukaisesti, ylittääkö tilien keskisaldo 50.000 mk/kk tai tilien keskisaldojen ja lainojen yhteissumma 250.000 mk.

2) Visa-ominaisuudesta Luottokunta veloittaa palveluhinnastonsa mukaiset kulut.

3a) Erillinen kuitti 20 mk/kpl. Maksupalvelu 30 mk/kk.

3b) Automaatti- tai pankkikorttia tilatessa tai uusittaessa. Solon korttirahaoimaisuus MasterCard- ja Electron-korttiin maksuton. Korttirahan lataus ja palautus 2 mk/kerta.

3) Stockmann-korttiominaisuudesta Stockmann veloittaa palveluhinnastonsa mukaiset kulut.

4a) Sis. OnLine-pakettiin. Etu- ja kanta-asiakkaille, kun tilissä on palvelupaketti 2 mk/lasku. Erillinen kuitti 8 mk/kpl.

4) 15.8.2001 alkaen alle 80 euron automaattinostosta ja automaattista saatavasta tiliotteesta veloitetaan 0,6 euroa eli 3,57 mk/nosto tai tiliote.

- 5a) Sis. OnLine- ja palvelupaketeihin sekä rajoitetusti säästöpakettiin.
- 5b) Stockmann veloittaa hinnastonsa mukaiset kulut.
- 5) Solo-maksuautomaatilla/kpl. Sisältyy Solo-pakettiin 10 mk/kk.
- 6a) Kun tilissä OnLine-paketti. Alle 26-vuotiaille, palvelupaketin sekä säästöpaketin haltijoille (rajoituksen) maksuton.
- 6b) Etu- ja kanta-asiakkailla 10 mk.
- 6) Osuuspankin ja Sampo Pankin automaatilla.
- 8a) Toisen pankin asiakas. Aktian asiakas 20 mk.
- 8b) Erillinen kuitti 12 mk.
- 8) Toisen tilille Mandatum Pankissa 10 mk.
- 9a) Toisen pankin asiakas. Aktian asiakas 70 mk.
- 9) Ilmoittaminen saajalle lisäksi 60 mk.
- 11a) Edellyttää säästöpaketti 0 mk, palvelupaketin 40 mk tai OnLine-paketin 20 mk. Lisäksi operaattorin kustannukset.
- 11b) Edellyttää Solo-paketin 10 mk/kk. Lisäksi operaattorin kustannukset.
- 11) Kultarahapalvelu. Alle 26-vuotiaille maksuton. Kuitti 6 mk pyydettyä.
- 12a) Sis. tositetiliote 1 kpl/kk, saapuvat ja lähtevät maksut 50 kpl.
- 13) Lisäksi linjakustannukset.
- 14a) Yksi kortti/asiakas, lisäkortti 10,-/kpl.
- 14) Toimii kaikissa automaateissa kotimaassa
- 15a) Edellyttää kultarahapalvelusopimuksen 15 mk/kk. Lisäksi operaattorin kustannukset.
- 15b) Edellyttää kultarahapalvelusopimuksen 15 mk/kk. Lisäksi tekstiviestin hinta/kerta. Laskun maksu vaatii kaksi tekstiviestiä.
- 15) KIo 06–18. KIo 18–06 0,49 mk/min.+pvm.
- 16a) Kertamaksu ohjelmasta 120 mk. Kuitti 20 mk/kpl.
- 16b) Maksuautomaatteja ei toistaiseksi manner-Suomessa.
- 16) Tilisiirto kassalla 10 mk/lasku
- 17a) Etu- ja kanta-asiakkaiden kk-maksu 5 mk. Alle 26 v. ilmainen.
- 17b) Etu- ja kanta-asiakkaiden kk-maksu 10 mk.

Merkkien selitykset ja alaviitteet liitteeseen 2c:

n.a. = Palvelua ei ole saatavissa, – = palvelua ei ole hinnoiteltu erikseen

1a) € 28,59, jos saajapankin kulut sisällytetään.

1b) Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan. Muihin maihin € 37.

1) Maksut Nordea-konsernin yksiköihin Pohjoismaissa € 7,57. Vain yksityisasiakkaiden maksut alle € 3 363 (ei yrityksille). Maksetaan täysimääräisenä saajalle.

2a) Edellytyksenä Solo-paketti € 1,68/kk.

2b) Vähintään.

2) Edellytyksenä verkkopankin käyttöoikeus, palvelupaketit € 0-6,73/kk.

3a) Jos ulkomaisen pankin kulut ylittävät € 16,82, veloitetaan ylittävä määrä jälkikäteen.

3b) Jos kulut peritään vastaanottajalta tämän tiliä hyvitettäessä, maksu on € 6. Jos maksu suoritetaan asiakkaalle käteisellä, kulut ovat € 17.

3) Vaihtelee maittain.

4a) Lisäksi € 16,82, kun maksetaan täysimääräisenä saajalle. Jos ulkomaisen pankin kulut ylittävät € 16,82, veloitetaan ylittävä määrä jälkikäteen.

Jos maksu yksilöidään Eurooppa-maksuksi, se maksetaan täysimääräisenä saajalle.

4b) Edellyttää Internet-pankin käyttöoikeuden € 1,00-2,00/kk. Maksun hinta € 22,00, kun maksetaan täysimääräisenä saajalle.

4) Maksetaan täysimääräisenä saajalle, jos yksilöity Eurooppa-maksuksi.

5) Voimassa, jos STP mahdollinen. Jos ei ja yli € 8 400 niin € 6,73

6a) EU-maksut maakohtainen täysimääräisyyslisä.

6) Maksut muihin EU-maihin vain kansallisissa valuutoissa tai euroina.

7a) Pikasanoman avisointi

8a) Oletuksena on, että ko. summa riittää kattamaan saajapankin kulut.

Liite 3

Pankkien palvelupaketit⁴⁰

Meritan paketti

Solo-paketti, 10 mk/kk

Peruspalvelut:

- yksi tai useampi käyttötili
- nosto omalta tililtä konttorissa tai Otto.-automaateilta
- pano omalle Meritassa olevalle tilille käteisellä tai tilisiirtona
- tapahtuma- ja saldokysely kaikilta automaateilta
- saldokysely Meritan konttorissa

Tili-informaatiopalvelut:

- jokaiselle tilille yksi tiliote kuukausittain postitettuna tai Solon kautta noudeuttuna^a
- GSM-puhelimen tekstiviestinä^{ab}
- laskujen maksu suoraveloituksena ja Solo-maksuautomaatilla

Laskujen maksu ja tilitiedot Solo-tunnuksilla^b

- Solo Internetissä
- Solo puhelimella
- Solo-mikropalvelu
- Solo WAP-puhelimella

Ostokset Solo-tunnuksilla Internetissä

- Solon e-maksu

Sampo Pankin palvelupaketit

Säästöpaketti, maksuton:

- pankkiavaimet
- automaattikortti
- verkko- ja puhelinpankin käyttöoikeus
- enintään viisi veloitustapahtumaa tiliotekaudessa Otto.-automaateissa ja konttoreissa
- enintään viisi tilisiirtoa tiliotekaudessa automaattisena maksupalveluna, suoralaskuna, verkko- ja puhelinpankissa ja maksuautomaateilla

⁴⁰ Lähteet: Merita Pankki 2000 ja Leonia 2000.

a) Palvelun käyttö edellyttää Solo-tunnuksia.

b) Solo-tunnuksilla käytettävien palveluiden yhteyskustannukset/soitot veloittaa teleoperaattori.

c) Sijoittajan Solo-palvelut, ulkomaan maksu, Solo WAP-puhelimella ja muut maksulliset lisäpalvelut eivät sisälly Solo-paketin hintaan.

- pankkikorttiostot
- verkkomaksu

OnLine-paketti, 20 mk/kk:

- pankkiavaimet
- pankki- tai automaattikortti
- verkko- ja puhelinpankin käyttöoikeus
- nostot Otto.-automaateissa ja konttoreissa
- tilisiirrot automaattisena maksupalveluna, suoralaskuna sekä verkko- ja puhelinpankissa
- pankkikorttiostot
- verkkomaksu

Palvelupaketti, 40 mk/kk:

- pankkiavaimet
- pankki- tai automaattikortti
- verkko- ja puhelinpankin käyttöoikeus
- nostot Otto.-automaateissa ja konttoreissa
- tilisiirrot automaattisena maksupalveluna, suoralaskuna, verkko- ja puhelinpankissa ja maksuautomaateilla
- pankkikorttiostot
- verkkomaksu

SUOMEN PANKIN KESKUSTELUALOITTEITA

ISSN 0785-3572, painettu julkaisu; ISSN 1456-6184, verkkojulkaisu

- 1/2001 Risto Herrala **An assessment of alternative lender of last resort schemes.** 2001. 28 s. ISBN 951-686-701-4, painettu julkaisu; ISBN 951-686-702-2, verkkojulkaisu. (TU)
- 2/2001 Esa Jokivuolle – Karlo Kauko **The new basel accord: some potential implications of the new standards for credit risk.** 2001. 23 s. ISBN 951-686-703-0, painettu julkaisu; ISBN 951-686-704-9, verkkojulkaisu. (RM)
- 3/2001 Mika Kortelainen **Actual and perceived monetary policy rules in a dynamic general equilibrium model of the euro area.** 2001. 76 s. ISBN 951-686-705-7, painettu julkaisu; ISBN 951-686-706-5, verkkojulkaisu. (TU)
- 4/2001 Martin Ellison **Stabilisation bias in monetary policy under endogenous price stickiness.** 2001. 20 s. ISBN 951-686-707-3, painettu julkaisu; ISBN 951-686-708-1, verkkojulkaisu. (TU)
- 5/2001 Erkki Koskela – Rune Stenbacka **Equilibrium unemployment with credit and labour market imperfections.** 2001. 35 s. ISBN 951-686-709-X, painettu julkaisu; ISBN 951-686-710-3, verkkojulkaisu. (TU)
- 6/2001 Jarmo Pesola **The role of macroeconomic shocks in banking crises.** 2001. 61 s. ISBN 951-686-713-8, painettu julkaisu; ISBN 951-686-714-6, verkkojulkaisu. (TU)
- 7/2001 Anssi Rantala **Does monetary union reduce employment?** 2001. 36 s. ISBN 951-686-715-4, painettu julkaisu; ISBN 951-686-716-2, verkkojulkaisu. (TU)
- 8/2001 Tuomas Välimäki **Fixed rate tenders and the overnight money market equilibrium.** 2001. 72 s. ISBN 951-686-717-0, painettu julkaisu; ISBN 951-686-718-9, verkkojulkaisu. (TU)
- 9/2001 Morten L. Bech – Kimmo Soramäki **Gridlock resolution in interbank payment systems.** 2001. 34 s. ISBN 951-686-719-7, painettu julkaisu; ISBN 951-686-720-0, verkkojulkaisu. (RM)
- 10/2001 Antti Ripatti – Jouko Vilmunen **Declining labour share – Evidence of a change in the underlying production technology?** 2001. 43 s. ISBN 951-686-721-9, painettu julkaisu; ISBN 951-686-722-7, verkkojulkaisu. (TU)
- 11/2001 Michael Ehrmann – Martin Ellison – Natacha Valla **Regime-dependent impulse response functions in a Markov-switching vector autoregression model.** 2001. 24 s. ISBN 951-686-723-5, print; ISBN 951-686-724-3, online (TU)
- 12/2001 Jenni Koskinen **Yksityisasiakkaiden maksuliikepalvelujen hinnoittelu Suomessa.** 2001. 46 s. ISBN 951-686-725-1, painettu julkaisu; ISBN 951-686-726-X, verkkojulkaisu. (RM)